

KRACHTIG WATER

Waterbeheerplan 2010-2015

Inhoud

Samenvatting	1
Hoofdstuk 1 Waterkracht in beweging	3
1.1 Waterbeheerplan 2010-2015.....	3
1.2 De kracht van water	3
1.3 Van Belgische grens tot 's-Hertogenbosch.....	3
Hoofdstuk 2 Een nieuw waterbeheerplan	5
2.1 De basis.....	5
2.2 Wetten, plannen en afspraken	5
2.3 Trends en ontwikkelingen	6
Hoofdstuk 3 Onze strategie	7
3.1 Doelen en opgaven.....	7
3.2 Gebiedsgericht en integraal	7
3.3 Onze rollen: regisseur, partner, uitvoerder en beheerder	8
3.4 Over de grenzen van ons gebied	9
3.5 Prioriteiten.....	9
3.6 Realistisch tempo.....	10
3.7 Wettelijke instrumenten	10
3.8 Communicatie: samenhang en verbinding	12
3.9 Innovatie en kennisontwikkeling.....	12
3.10 Strategie bij calamiteiten	13
Hoofdstuk 4 Droge voeten	15
4.1 Watersysteem nog niet op orde	15
4.2 Droge voeten voor nu en later.....	15
4.3 Eerste stappen gezet	15
4.4 Vasthouden, bergen en keren	15
Hoofdstuk 5 Voldoende water	19
5.1 Natuur en landbouw vaak te droog.....	19
5.2 Voldoende water voor natuur en landbouw	19
5.3 Gestart met de GGOR	19
5.4 Samen gebiedsgericht aan de slag	20
Hoofdstuk 6 Natuurlijk water	22
6.1 Ecologische waterkwaliteit nog niet voldoende.....	22
6.2 KRW stuurt	22
6.3 Meer maatwerk in inrichting en beheer	23
6.4 Naar een robuust watersysteem	23
Hoofdstuk 7 Schoon water	26
7.1 Matige waterkwaliteit.....	26
7.2 Schoon water voor plant, dier en mens	26
7.3 Veel bronnen aangepakt	26
7.4 Onderzoeken, uitvoeren, adviseren en stimuleren	27
Hoofdstuk 8 Schone waterbodem	30
8.1 Wisselende kwaliteit waterbodems.....	30
8.2 Geen belemmering voor andere waterthema's.....	30
8.3 Aanpak waterbodems gestart.....	30

8.4	Saneren, beheren en accepteren.....	30
Hoofdstuk 9 Mooi water.....		32
9.1	Kansen nog onvoldoende benut.....	32
9.2	Mooi water met en voor burgers.....	32
9.3	We maken water meer beleefbaar	32
9.4	Kansen verzilveren	32
Hoofdstuk 10 Monitoring.....		34
10.1	Plannings- en verantwoordingscyclus	34
10.2	Monitoring van prestaties en effecten.....	34
10.3	Beleidsvaluatie.....	34
Hoofdstuk 11 Financiering		35
Bijlage 1	Kaarten	37
Bijlage 2	KRW-maatregelen van Waterschap De Dommel, voor het Stroomgebiedsbeheerplan Maas.....	40
Bijlage 3	Uitgangspunten voor operationeel grondwaterbeheer	45
Begrippenlijst		47

WATERBEHEERPLAN WATERSCHAP DE DOMMEL

Status

Dit waterbeheerplan is een strategisch document. We geven hierin aan wat onze doelen zijn voor de periode 2010-2015 en hoe wij die willen bereiken. Het plan is afgestemd op het Stroomgebiedsbeheerplan Maas, het Nationaal Waterplan en het Provinciaal Waterplan en vervangt ons voorgaande waterbeheerplan 2001-2004 'Door water gedreven' en de Strategische Nota 2006-2009 'Waterwerk in uitvoering'.

In projecten werken wij de doelen van dit waterbeheerplan uit in concrete maatregelen. In die projecten betrekken we intensief belanghebbende partijen en kunnen belanghebbenden ook via formele inspraak hun inbreng op ontwerpplannen leveren.

Dit waterbeheerplan is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Waterschap De Dommel op 16 december 2009 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant op 22 december 2009.

Samenvatting

Krachtig Water

Dit waterbeheerplan beschrijft de doelen en inspanningen van Waterschap De Dommel voor de periode 2010-2015. We maken een indeling in de volgende thema's:

- Droge voeten
- Voldoende water
- Natuurlijk water
- Schoon water
- Schone waterbodems
- Mooi water

Aan de basis van dit waterbeheerplan staan de waterprogramma's. Deze kwamen in 2007-2008 in samenwerking met andere overheden en belangenpartijen in ons gebied tot stand en richten zich op alle waterdoelen in ons beheergebied.

Hoofdlijnen per thema

Voor het thema Droge voeten leggen we gestuurde waterbergingsgebieden aan, zodat de kans op regionale wateroverlast in 2015 in bebouwd gebied en een deel van de kwetsbare natuurgebieden acceptabel is. In beekdalen die in zeer natte perioden van oudsher overstromen, passen we geen overstromingsnorm toe.

Voor Voldoende water stellen we de plannen voor het gewenste grond- en oppervlakteregime (GGOR) in zowel landbouw- als natuurgebieden uiterlijk in 2015 vast. Met de realisatie van maatregelen in de belangrijkste verdroogde natuurgebieden (Topgebieden) gaan we stevig aan de slag.

Voor het thema Natuurlijk water richten we de inrichting en het beheer van onze watergangen op het halen van de ecologische doelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water en de functies 'waternatuur' en 'verweven' uit het Provinciaal Waterplan. Om deze doelen te halen gaan we verder met beekherstel, de aanleg van ecologische verbindingzones en het opheffen van barrières voor vismigratie. Deze maatregelen voeren we zoveel mogelijk uit per gebied, in één samenhangend maatregelenpakket met herstel van Topgebieden en verbetering van de water(bodem)kwaliteit.

Voor Schoon water zetten we het proces van samenwerking met gemeenten in de waterketen door. We voeren gezamenlijke optimalisatiestudies uit en leggen afspraken vast in afvalwaterakkoorden. Verder verbeteren we een deel van onze rioolwaterzuiveringen vergaand om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water. We nemen bron- en effectgerichte maatregelen om kwetsbare gebieden te beschermen.

Bij het thema Schone waterbodems pakken we vervuilde waterbodems aan in samenhang met beekherstel. Afhankelijk van de soort verontreiniging gaan we saneren, beheren of accepteren.

Voor Mooi water vergroten we bij onze inrichtingsprojecten de waarde van water voor de mens. Dit doen we door ruimte te bieden aan recreatiemogelijkheden, landschap en cultuurhistorie.

Prioriteiten

Binnen de kerntaken die we hebben, kiezen we ervoor om twee onderwerpen met hoge prioriteit aan te pakken:

1. Het voorkómen van wateroverlast
2. Het herstellen van het watersysteem van Natura 2000-gebieden.

We richten onze inspanningen op het realiseren van de waterbergingsgebieden voor 2015, waarbij de gebieden ten behoeve van het bebouwd gebied de allerhoogste prioriteit hebben. Het herstel en de bescherming van de leefgebieden voor zeldzame planten- en diersoorten in Natura 2000-gebieden zijn urgent. Daarom geven we voorrang aan maatregelen in het watersysteem die hieraan bijdragen.

Samenwerken en innoveren

Samenwerken in integrale gebiedsprojecten en over de grenzen van ons beheergebied heen is de manier waarop wij de doelen willen bereiken; niet alleen onze eigen doelen, maar ook die van anderen. Door van 'buiten naar binnen' te denken en te werken willen we samen met mede-overheden en partners de publieke middelen zo efficiënt mogelijk benutten.

We kiezen steeds onze best passende rol, als regisseur, partner, uitvoerder of beheerder.

Om die rollen goed te kunnen vervullen, blijven we ons ontwikkelen op technisch en sociaal gebied. Innovatie zal daarom onlosmakelijk deel uitmaken van ons werk. Daarbij staan duurzaamheid en ondernemerszin hoog in het vaandel.

Hoofdstuk 1 Waterkracht in beweging

1.1 Waterbeheerplan 2010-2015

Dit waterbeheerplan beschrijft hoe wij samen met andere partijen invulling willen geven aan het waterbeheer. Dit plan heeft een looptijd van 2010 tot en met 2015. Het betreft alle aspecten rondom het beheer van de watergangen, stuwen, gemalen, transportstelsels en rioolwaterzuiveringen, zowel onder normale omstandigheden als in het geval van calamiteiten.

Aanvullende informatie op dit waterbeheerplan, zoals kaarten, toelichtingen en begrippen, is te vinden op onze website, www.dommel.nl.

1.2 De kracht van water

Water is van levensbelang. We bestaan zelf voor 70% uit water. Zonder water geen leven, geen voedsel, geen welvaart en geen welzijn. Dat is de kracht van water. Water geeft energie en is een letterlijke levensbron voor mensen, dieren en planten. Ook heeft water een enorme aantrekkingskracht. Niet voor niets staan we stil bij het water, om te genieten van de schoonheid, de rust en de ruimte.

Al eeuwen zetten we het water naar onze hand. We verleggen beken, graven sloten en bouwen kades. Het water vertelt een verhaal; een verhaal over vroeger, en nu. En straks? Dan vertellen we hoe we hebben ingespeeld op de kracht van water. Door ruimte te geven aan water en innovatieve oplossingen zijn we bestand tegen overstromingen en grote droogte. Het water is schoon en gezond, geeft energie en we genieten ervan, wonend, werkend en wandelend. Dat toekomstbeeld geeft kracht aan de mensen die aan water werken.

Daar staan we voor

Onze missie

Waterschap De Dommel is dé waterpartner in Midden-Brabant. Samen met anderen werken we aan Droge voeten, Voldoende en Schoon water. We dragen actief bij aan een gezonde, mooie, veilige, natuurlijke en duurzame leefomgeving. Een leefomgeving waarin mensen graag wonen, werken en recreëren met goede condities voor ondernemers.

Wij zijn een moderne functionele overheid, steeds met oog voor wat de samenleving van ons vraagt. Onze aanpak is ondernemend, innovatief en van hoge kwaliteit. We realiseren onze doelen tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten, met een optimale balans tussen mens, omgeving en economie.

Voor onze medewerkers zijn we een inspirerende organisatie met veel ruimte voor ontwikkeling, ondernemerszin en flexibiliteit.

Duurzaamheid, Samenwerking, Ondernemerszin en Kennis(deling) zijn de kernwaarden bij ons handelen:

- *Duurzaamheid:* We werken actief en maatschappelijk verantwoord aan een robuust en natuurlijk watersysteem en een robuuste en (kosten)effectieve waterketen en doen dit op duurzame wijze. We zoeken naar een optimale balans tussen mens, omgeving en economie.
- *Samenwerking* is noodzakelijk om de gewenste resultaten te bereiken. Voor een optimale samenwerking wegen en stemmen we af wat wij zelf doen, wat wij met anderen doen en wat wij over laten aan anderen.
- *Ondernemerszin* is het zien van nieuwe kansen en het nemen van initiatief op verantwoorde wijze. We richten onze organisatie in op toekomstige ontwikkelingen en zoeken proactief naar innovatieve vormen van samenwerken en opdrachtgeverschap.
- *Kennis(deling):* We zorgen voor voldoende kennis en ervaring om onze doelen zo optimaal mogelijk te realiseren en wisselen die ook uit met onze gebiedspartners.

Om onze ambitie waar te kunnen maken, hebben we een flexibele organisatie nodig, die goed meebeweegt met de dynamiek van de omgeving en zich daar ook naar kan vormen, zonder de eigen identiteit te verliezen.

1.3 Van Belgische grens tot 's-Hertogenbosch

Beekdalen, natuurgebieden, kleine pittoreske dorpjes, grote steden als Eindhoven en Tilburg en diverse vormen van landbouw kenmerken het stroomgebied van de Dommel (bijlage 1,

kaart 1). Die grote variatie maakt ons gebied aantrekkelijk om in te wonen, werken en recreëren.

Onze beeksystemen liggen op licht hellende zandgronden. Het verval is circa 40 meter, waarbij 's-Hertogenbosch op het laagste punt ligt. Hierdoor stromen kronkelende beken op natuurlijke wijze naar de Maas. Dit watersysteem staat aan de basis van het karakteristieke, kleinschalige landschap. In ons gebied kennen we geen dijken, wel liggen er plaatselijk kades langs de benedenlopen.

De bron van de Dommel ligt net over de Nederlandse – Belgische grens op het Kempisch Plateau bij het gehucht Wauberg. Ongeveer een vijfde van het stroomgebied van de Dommel ligt in Vlaanderen. Bij Eindhoven monden de Kleine Dommel en de Tongelreep in de Dommel uit. De Leijen, de Beerze en de Reusel voeden de Essche Stroom die bij Vught in de Dommel stroomt. Bij 's-Hertogenbosch stroomt de Dommel samen met de Aa uiteindelijk in de Maas. Van alle beken stroomt alleen de Zandleij en Broekleij niet via de Dommel maar via het Afwateringskanaal 's-Hertogenbosch-Drongelen in de Maas.

Ons beheergebied bestaat grofweg uit een derde deel landbouw, een derde deel bebouwd gebied en een derde deel natuur. De relatief grote oppervlakte aan natuur ligt voor een groot deel langs en rondom onze beken (bijlage 1, kaart 2).

Hoofdstuk 2 Een nieuw waterbeheerplan

2.1 De basis

In ons waterbeheer spelen we in op allerlei ontwikkelingen om ons heen, van lokaal tot internationaal. De opgave voor het waterbeheer kende de laatste jaren een verschuiving door de Europese Kaderrichtlijn Water en nieuwe inzichten over klimaatverandering. Met het vorige waterbeheerplan hebben we al grote stappen gezet om ons watersysteem en –keten op de toekomst voor te bereiden. In de daarop volgende Strategische Nota hebben we deze koers verder aangescherpt en onze waterthema's op de kaart gezet en pakken we onze rol in gebiedsprojecten actief op.

Door water gedreven

In het vorige waterbeheerplan (2001-2004) 'Door water gedreven' gaven we een visie op de ontwikkeling en inrichting van duurzame watersystemen. De uitvoering was gericht op de toegekende functies en werd vooral gebiedsgericht opgepakt. We verbeterden de prestaties van de zuiveringen. We verdrievoudigden het uitvoeringstempo in het watersysteem door te investeren in grondverwerving, subsidiemanagement, professionaliseren van projectmanagement, het vergroten van de organisatie en het versterken van de samenwerking met onze partners. Verder gaven we een stevige impuls aan een groot aantal beleidsuitwerkingen, aangezwengeld door het planproces van de Reconstructie Zandgronden, Nationaal Bestuursakkoord Water, Strategie Waterketen en de laatste jaren door de Europese Kaderrichtlijn Water. De looptijd van het waterbeheerplan 'Door water gedreven' werd verlengd tot 2006.

Waterwerk in uitvoering

Om de tijd te overbruggen van het vorige naar dit waterbeheerplan hebben we de Strategische Nota 2006-2009 'Waterwerk in uitvoering' opgesteld. In deze nota presenteren we zes waterthema's en kiezen we voor een integrale, gebiedsgerichte aanpak rond alle zes thema's. Hierbij zijn de thema's Droge voeten, Natuurlijk water en Schoon water sturend. Steeds vaker zijn complexe gebiedsprojecten nodig om onze wateropgave te realiseren. We kiezen in de Strategische Nota daarom meer en meer voor de rol van 'waterregisseur'. We zijn initiatiefnemer en agendasteller voor integrale gebiedsontwikkeling, grondverwerving, financiering, het benoemen van projecten, planning en organisatie. Zowel in de waterketen als in het watersysteem hebben we hiermee goede resultaten bereikt.

In 2007-2008 heeft het waterschap samen met gemeenten en provincie doelen geconcretiseerd en maatregelen bepaald. Belangengroeperingen zijn betrokken en hebben hun wensen en ideeën kunnen geven. De resultaten van dit gebiedsproces zijn opgenomen in zogenaamde waterprogramma's. Deze waterprogramma's, met name wat betreft doelen voor de thema's en de inspanningen van het waterschap, vormen de basis van dit waterbeheerplan.

2.2 Wetten, plannen en afspraken

Internationaal

Diverse Europese richtlijnen hebben gevolgen voor ons waterbeheer. Meest relevant voor dit waterbeheerplan is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Deze is erop gericht om het grond- en oppervlaktewater in een goede ecologische, chemische en kwantitatieve toestand te brengen, bij voorkeur in 2015, maar uiterlijk in 2027. Voor elk stroomgebied moet een Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP) worden opgesteld. Nederland maakt deel uit van vier stroomgebieden: Rijn, Maas, Schelde en Eems. Het beheergebied van ons waterschap maakt deel uit van het Maasstroomgebied. Een heel klein deel, het gebied van de Nete, valt onder het stroomgebied van de Schelde. De maatregelen die het Rijk op ons voorstel in het SGBP heeft opgenomen, moeten we ook daadwerkelijk uitvoeren.

Beschermde gebieden

De KRW kent speciale aandacht voor (grond)waterlichamen die zijn aangeduid als beschermde gebieden. In het beheergebied van de Dommel zijn dit:

- onttrekkingen van grondwater voor menselijke consumptie
- zwemwateren
- Natura 2000-gebieden

In ons beheergebied ligt een groot aantal Natura 2000-gebieden. Dit Europese netwerk van beschermde natuurgebieden vormt de hoeksteen voor behoud en herstel van biodiversiteit. Om kwetsbare, zeldzame planten- en diersoorten te beschermen gelden in die gebieden scherpe wettelijke verplichtingen voor de inrichting en beheer van het watersysteem.

Nationaal

In de Watervisie heeft het Rijk keuzes gemaakt voor het waterbeleid en -management. Deze keuzes zijn uitgewerkt in het Nationaal Waterplan dat de kaders biedt voor het Provinciaal Waterplan en dit waterbeheerplan.

De Waterwet, de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, de Wet gemeentelijke watertaken, de Wet ruimtelijke ordening en de Wet modernisering waterschapsbestel geven een nieuw en scherper beeld van de taakverdeling tussen waterschap, gemeente en provincie. Ook het waterbelang in de ruimtelijke besluitvorming is hiermee versterkt.

Het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) heeft tot doel om in de periode tot 2015 het watersysteem op orde te krijgen en daarna op orde te houden. Voor ons gebied betekent dit vooral het voorkómen van wateroverlast zoals die in de jaren '90 optrad, daarbij anticiperend op klimaatverandering.

Het Bestuursakkoord Waterketen geeft een extra impuls aan de ontwikkeling van een meer doelmatige en transparante waterketen.

Regionaal

In het Provinciaal Waterplan vertaalt de provincie Noord-Brabant Europees en nationaal beleid naar strategische doelen op regionaal niveau. Ruimtelijke aspecten van dit plan hebben de status van Structuurvisie, waardoor de regionale wateropgaven een plaats krijgen in het ruimtelijk beleid. De waterhuishoudkundige en ruimtelijke functies in het Provinciaal Waterplan vormen de kaders voor de uitwerking van onze waterdoelen. Verder zijn de afgesproken watermaatregelen uit de Reconstructieplannen verwerkt in dit waterbeheerplan. Met de provincie hebben we een bestuurlijke overeenkomst gesloten over het realiseren en financieren van gemeenschappelijke waterdoelen, mede in het kader van de Wet Inrichting Landelijk Gebied.

2.3 Trends en ontwikkelingen

Naast beleidslijnen van hogere overheden zijn trends en ontwikkelingen bepalend voor ons handelen. Belangrijk voor ons is de toenemende aandacht voor duurzaamheid, klimaatverandering, meervoudig ruimtegebruik, recreatie, lifestyle en gezondheid, cultuurhistorie en globalisering versus regionalisering. Meer gebruiksfuncties met uiteenlopende belangen leggen een steeds grotere claim op het watersysteem: wonen, werken en recreëren doen we aan het water.

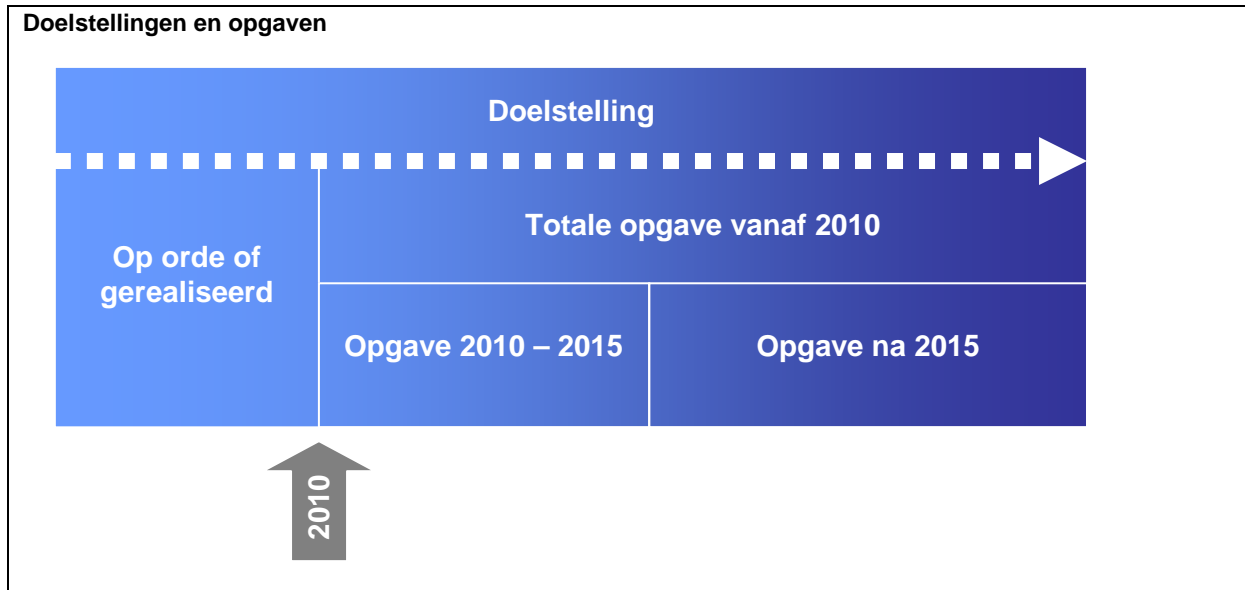
Klimaatverandering leidt tot grotere afvoerpieken en langere perioden van droogte. Ook verandert de waterkwaliteit: het risico op blauwalgen neemt toe, nieuwe planten- en diersoorten (exoten) veroveren onze wateren en de chemische waterkwaliteit verslechtert. We beschermen mensen tegen wateroverlast en houden de watervoorziening kwantitatief en kwalitatief op peil. Daarvoor is meer ruimte voor water nodig.

Hoofdstuk 3 Onze strategie

3.1 Doelen en opgaven

De doelen (zie onderstaande figuur) die wij ons stellen komen voort uit onze eigen ambities en internationale, nationale en regionale wetten, regels en afspraken. Onze totale opgave is het gat tussen waar wij in 2010 staan en de doelen die wij nastreven.

In dit waterbeheerplan brengen we voor onze zes waterthema's in beeld waar we in 2010 staan, wat de doelstellingen zijn en wat de opgave is vanaf 2010. Ook geven we aan welke keuzes we maken over wat we in deze planperiode (2010-2015) willen bereiken.

3.2 Gebiedsgericht en integraal

Om onze doelen te bereiken, werken we meer en meer samen met anderen en spelen we in op de wensen van anderen. Dit 'van buiten naar binnen' denken en werken doen we in en over de grenzen van ons gebied. We maken hierbij bewuste keuzes over hoe we dit doen en waar we beginnen, om ónze kracht en die van anderen optimaal te benutten. Deze aanpak zorgt ook voor flexibiliteit in de realisatie, die nodig is in complexe planvormingstrajecten met vaak moeizame grondverwerving en (inspraak)procedures. Zo kunnen we beter aansluiten bij kansen die zich voordoen in onze omgeving en het draagvlak voor onze plannen vergroten.

We kunnen het realiseren van onze wateropgaven dus niet los zien van de verschillende belangen in een gebied. Per gebied gaan we samen met de gebiedspartners op zoek naar een passende strategie en naar een trekker van het gebiedsproces. Vaak zijn we dit zelf, maar soms is dit een gemeente of de provincie. In specifieke situaties kan een projectontwikkelaar of andere marktpartij deze rol invullen. We zoeken steeds naar de meest krachtige samenwerking. Ieder gebied heeft andere mogelijkheden en vraagt daarom ook om een gebiedsspecifieke aanpak.

Samenwerking in gebiedsprocessen

Samen met onze partners in het stroomgebied van de Essche Stroom hebben we een gebiedsproces opgestart. De ervaringen van de laatste jaren laten zien dat dit proces inderdaad leidt tot een meer herkenbare rol van de overheden in het gebied, een grotere betrokkenheid van de streek en daarmee ook meer vertrouwen en een grotere efficiëntie in de planvoorbereiding. Maar bovenal geeft dit een koppeling van onze wateropgaven aan de maatschappelijke ontwikkelingen in het gebied. Deze aanpak heeft navolging gekregen in andere gebieden, zoals Baronie-Cranendonck, Robuuste Verbinding De Beerze en de Reusel.

De meeste projecten leggen een forse ruimteclaim op een gebied. Om de benodigde gronden beschikbaar te krijgen is een Brabant-brede aanpak ontwikkeld die aansluit op het realiseren van de reconstructiedoelen. In aankoopplannen spreken de overheden een proces af om met de streek op zoek te gaan naar kansen om alle doelen in dat gebied te realiseren. De trekker van een aankoopplan is in veel gebieden ook de trekker van het gebiedsproces, zodat de planvorming en het beschikbaar krijgen van gronden beter op elkaar zijn afgestemd. Op deze wijze streven we ernaar om onze wateropgaven de komende jaren te realiseren.

Ook het realiseren van onze doelen in bebouwd gebied doen we zoveel mogelijk gebiedsgericht en integraal. Binnen het bebouwd gebied werken we samen met gemeenten aan een sterkere oriëntatie op water. Voor bestaand bebouwd gebied maken we samen met de gemeenten analyses van het watersysteem en de waterketen en de knelpunten die zich hier voordoen. Vervolgens zoeken we gezamenlijk de meest kosteneffectieve maatregelen en maken we afspraken over de uitvoering hiervan. Bij de ontwikkeling van nieuw bebouwd gebied staat het voorkómen van nieuwe knelpunten voor het waterbeheer centraal.

Samenwerking in bebouwd gebied

In bebouwd gebied werken we nauw samen met gemeenten. We nemen initiatief om met hen de stedelijke wateropgave in beeld te brengen en afspraken te maken over wie welke maatregelen neemt en financiert. Ook adviseren wij gemeenten over vergunningverlening, grondwateroverlast, waterkwaliteit en afstemming van water in de ruimtelijke ordening. Omdat optimalisatiestudies naar het afvalwatersysteem een regionaal karakter hebben, nemen wij de regisseursrol op ons. Daarbij leggen we een basis voor een structurele samenwerking rondom de aanvoergebieden van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

3.3 Onze rollen: regisseur, partner, uitvoerder en beheerder

De mate van ons succes wordt grotendeels bepaald door hoe wij ons zelf opstellen. Oog hebben voor belangen van andere partners betaalt zich terug in vertrouwen en meedenkende partners. Dit vraagt niet alleen om een toetsende rol, maar vooral om een ontwikkelende houding in de streek, waarbij we inspirerend, enthousiasmerend, creatief, betrouwbaar en ondernemend zijn.

Binnen de gebiedsgerichte samenwerking kiezen we onze rol zodanig dat we een krachtige uitvoering bereiken. Als het belang van samenwerking en de rol van water groot is, stellen we ons op als trekker van gebiedsprojecten, als gebiedsregisseur. In complexe gebiedsprojecten waarin water een onderdeel is van andere ontwikkelingen zoals woningbouw of recreatie, kiezen we de rol van gebiedspartner. Voor sommige doelen en maatregelen zijn wij niet afhankelijk van anderen. Bijvoorbeeld bij het verbeteren van het zuiveringsrendement van de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Dan beperken we ons tot onze rol van uitvoerder en beheerder.

Regelmatig bekijken we of onze doelen voldoende bereikt worden. Als blijkt dat onze strategie van gebiedsgericht en integraal samenwerken niet krachtig genoeg is, passen we onze strategie aan. We overwegen dan om bij te sturen of focus aan te brengen. Bijsturen betekent dat we bijvoorbeeld:

- Een meer sectorale of themagerichte insteek kiezen, waarbij we samenwerking en integraliteit wat meer loslaten.
- Meer direct sturende instrumenten inzetten. Hierbij denken we aan instrumenten als een watervergunning, volledige schadeloosstelling, subsidieregeling of gedoogplicht (onvrijwillig dulden door derden van water op hun percelen bij waterberging). Ook kunnen we Rijk, provincie en gemeenten verzoeken direct sturende instrumenten in te zetten.
- Een grotere inzet plegen door meer capaciteit en/of meer geld beschikbaar te stellen om het uitvoeringstempo te verhogen.

De andere optie is om focus aan te brengen op een paar gebieden. In die gebieden gaan we 100% voor doelrealisatie. In de overige gebieden doen we het minimaal noodzakelijke voor instandhouding. Hierbij stemmen we natuurlijk vooraf af met onze gebiedspartners.

3.4 Over de grenzen van ons gebied

We werken samen over de grenzen van ons gebied. Hiermee vinden we extra kracht voor het bereiken van onze doelen en kunnen we deze inzetten voor het bereiken van doelen buiten ons gebied.

Een deel van het stroomgebied van de Dommel ligt in Vlaanderen en een derde van de vrachten aan nutriënten en zware metalen komt ook daar vandaan. Samenwerking is dus gewenst en noodzakelijk sinds de KRW operationeel is. Voor alle grensoverschrijdende ambities is het nodig om elkaar zowel bestuurlijk als ambtelijk beter te leren kennen. De komende periode stemmen we de planning en prioritering van maatregelen met elkaar af in aanloop naar het tweede Stroomgebiedsbeheerplan. Daarnaast willen we ook samenwerken en afspraken maken in gebiedsprojecten, bij beheer en onderhoud en bij calamiteiten. We verkennen of we afspraken kunnen maken over een grensoverschrijdend wateradvies om zo min mogelijk gebruik te hoeven maken van juridische instrumenten.

Net zoals wij voor een deel afhankelijk zijn van waterbeheer in Vlaanderen, zijn andere partijen afhankelijk van onze inspanningen. Daarom kijken we ook naar benedenstroomse effecten. In overleg met de benedenstrooms gelegen beheerders Waterschap Aa en Maas en Rijkswaterstaat bepalen we welke inspanningen wenselijk of nodig zijn om afwenteling op hun gebieden te voorkomen.

Sinds 2003 ontplooiën wij bewust activiteiten in het buitenland. Daarmee nemen we onze brede maatschappelijke verantwoordelijkheid, vergroten we onze samenwerking met partners in het waterbeheer en versterken we onze innovatiekracht. Dit past bij de ambitie van het Rijk om de Nederlandse waterkennis te gebruiken voor de versterking van onze exportpositie. Ook draagt het bij aan de realisatie van de acht Millennium Ontwikkelingsdoelen, die moeten leiden tot halvering van de wereldwijde armoede in 2015.

3.5 Prioriteiten

Realisatie van maatregelen vergt veel (voorbereidings)tijd. We kunnen onze opgave niet in één planperiode verwezenlijken. Dit zou tot onaanvaardbare maatschappelijke kosten leiden. Een krachtige uitvoering vereist daarom dat we prioriteiten stellen. Onze prioriteit geven we aan waterberging en Natura 2000.

1. Waterberging

Het voorkómen van wateroverlast is onze primaire taak. Overstromingen kunnen leiden tot ernstige maatschappelijke ontwrichting en grote economische schade. Daarom geven we hoge prioriteit aan het aanleggen van de gestuurde overstromingsgebieden. Het gaat hier met name om de bescherming van bebouwd gebied. In 2015 moet dat conform het Nationaal Bestuursakkoord Water voldoende beschermd zijn.

2. Natura 2000-gebieden

De Natura 2000-gebieden hebben zeer hoge natuurwaarden en veel potenties voor het vergroten hiervan. Ze maken deel uit van de 'beschermd gebieden' van de KRW, waarvoor herstel en bescherming urgent is. Daarom stellen we alles in het werk om de doelen voor het watersysteem in deze gebieden te bereiken.

We richten ons in deze planperiode 2010-2015 op lopende projecten en stellen de programmering van onze projecten bij op basis van bovenstaande prioritering. Kaart 3 (bijlage 1) geeft aan waar we in deze planperiode met projecten aan de slag gaan. Als zich kansen voordoen buiten deze prioriteiten, beoordelen we deze kritisch op hun waarde. Kansen die meerdere doelen dienen én fors bijdragen aan de robuustheid van ons watersysteem, krijgen de voorkeur.

Soms zijn de natuurdoelen (uit Europees, Rijks- en/of provinciaal beleid) strijdig met elkaar en met de doelen uit dit waterbeheerplan. We stellen alles in het werk om de verschillende

doelen te realiseren. Waar dit niet haalbaar blijkt, kiezen we primair voor herstel van het watersysteem. Als dit ten koste gaat van een aangewezen doelsoort of habitat, kan de conclusie zijn dat deze natuurdoelen hier fysiek onmogelijk zijn of van nature niet op die plek thuishoren.

3.6 Realistisch tempo

We kiezen in dit plan voor een realistisch uitvoeringstempo; een tempo waarvan we denken dat we het echt waar kunnen maken. Dit hebben we ingeschat op basis van ervaringen uit het verleden en mogelijkheden die we zien om het uitvoeringstempo in de komende jaren te verhogen. Ook houden we rekening met ontwikkelingen en innovaties.

Ons uitvoeringstempo is mede afhankelijk van de bijdragen vanuit de provincie en het Rijk. Als Rijk en provincie besluiten hun bijdragen te verminderen, passen wij onze prestaties in deze planperiode daarop aan. Als er mogelijkheden zijn om te versnellen, voegen wij deze extra prestaties toe voor zover het past binnen onze begroting. Voor financieel niet gedekte prestaties brengen we de consequenties in beeld en bespreken we deze in ons Algemeen Bestuur. Indien nodig maken we aanvullende afspraken met de provincie over de prestaties en de financiering. De tussentijdse evaluatie van de Bestuursovereenkomst in 2012 geeft een eerste indruk van het daadwerkelijke uitvoeringstempo.

Ons voorstel aan het Rijk over in het Stroomgebiedsbeheerplan op te nemen KRW-maatregelen is gebaseerd op het realistische tempo van uitvoering. We kunnen niet met zekerheid aangeven welke en hoeveel maatregelen we gaan uitvoeren. De belangrijkste onzekere factor is de beschikbaarheid van de benodigde grond voor het uitvoeren van onze projecten. Daarom is de hoeveelheid maatregelen die we in de eerste planperiode in elk waterlichaam willen nemen, een zo goed mogelijke inschatting (bijlage 2). In het provinciaal waterplan is een onderbouwing opgenomen van de fasering van de uitvoering van KRW-maatregelen.

Soms hebben we ook nog onvoldoende informatie om tot concrete maatregelen te komen, bijvoorbeeld voor Natura 2000-gebieden. In deze gevallen dragen we onderzoeksmaatregelen aan om in het Stroomgebiedsbeheerplan op te nemen.

3.7 Wettelijke instrumenten

Om onze taak uit te oefenen en onze doelen te realiseren, hebben wij diverse wettelijke instrumenten tot onze beschikking. We stellen in overleg met onze partners steeds het meest effectieve instrumentenpakket samen. Door samen te werken kunnen we instrumenten van onze partners benutten, en omgekeerd.

Recent zijn of worden diverse wetswijzigingen doorgevoerd: zoals de Waterwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening, Wet gemeentelijke watertaken, activiteitenbesluit en heffingsystematiek. Nadat wij en onze partners hiermee ervaring hebben opgedaan, vullen we onze strategie met betrekking tot de inzet van het wettelijke instrumentarium nader in.

Wij voeren het waterkwaliteitsbeheer en waterkwantiteitsbeheer voor alle wateren in ons gebied, met uitzondering van het Wilhelminakanaal. Voor dit rijkskanaal voert Rijkswaterstaat het beheer en heeft met de inwerkingtreding van de Waterwet ook de bevoegdheid voor vergunningverlening, toezicht en handhaving op het gebied van waterkwaliteit.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving

De Waterwet reguleert alle handelingen in het watersysteem zoveel mogelijk in één watervergunning, zowel voor waterkwaliteit (inclusief het zuiveren van afvalwater) als waterkwantiteit. Het betreft oppervlaktewater en grondwater en naast het water ook de waterinfrastructuur en de oevers. Dit betekent dat wij in de vergunningverlening, toezicht en handhaving alle aspecten van het waterbeheer integraal meenemen.

Landelijk wordt gewerkt aan het invoeren van uitvoeringsdiensten. De komende jaren onderzoeken wij hoe wij hier zo goed mogelijk invulling aan kunnen geven waarbij de landelijke afspraken de kaders vormen.

Op het gebied van waterkwaliteit voldoen wij aan de landelijke kwaliteitscriteria voor toezicht en handhaving. Voor de waterkwantiteit, zoals het grondwaterbeheer, het nautisch beheer en de Keur, intensiveren wij onze inzet om dit niveau te bereiken. We onderzoeken welke instrumenten zich het best lenen om de naleving van wet- en regelgeving verder te verbeteren. We versterken de samenwerking met onze handhavingpartners, waaronder de Algemene Inspectiedienst.

Lozingen

Voor directe lozingen zijn we bevoegd gezag. Vanaf de inwerkingtreding van de Waterwet ligt de bevoegdheid voor indirecte lozingen bij de gemeente of provincie. We zijn adviseur en toezichthouder voor alle afvalwaterlozingen. We willen nóg beter met de gemeenten en provincie samenwerken aan integrale omgevingsvergunningen, zodat we nauwkeurige afwegingen maken over alle belangen. In dienstverleningsovereenkomsten leggen we vast waarover en hoe we hen adviseren. De praktische uitvoering daarvan specificeren we in werkinstructies. Gedurende de looptijd van de overeenkomsten, in ieder geval twee jaar, adviseren en ondersteunen wij de gemeenten bij vergunningverlening en bij het houden van toezicht en handhaving op alle lozingen.

Voor het reguleren van afvalwaterlozingen kunnen we een heffing inzetten, waarbij we de landelijke lijn volgen.

Legger en Keur

Door het stellen van voorschriften in de Keur en in beleidsregels reguleren we mogelijke inbreuken van derden op het waterbeheer. Met algemene regels en de watervergunning reguleren wij lozingen, onttrekkingen en gebruik van waterstaatswerken, voor zover deze onder onze bevoegdheid vallen.

Gelet op de veiligheid, wateroverlast, schaderegelingen en kostenverdeling is het van belang dat we ons watersysteem goed kennen. Juiste en actuele informatie is daarvoor onontbeerlijk. We beschikken in 2010 over een gebiedsdekkende, actuele legger waarin de gegevens over onze hoofdwaterlopen zijn vastgelegd. Daarnaast leggen we, volgend op de bestemmingsplannen, onze bergingsgebieden als integraal onderdeel van het watersysteem vast in de legger.

Grondverwerving en andere instrumenten

Voor veel van onze projecten is grond nodig. Die gronden kopen wij tegen marktprijzen. We gaan met iedere grondeigenaar waarvan we grond nodig hebben het gesprek aan om onze plannen voor het gebied duidelijk te maken en de toekomstplannen van de eigenaar te inventariseren. Maatwerk is het sleutelwoord. In veel gevallen betekent dit het aanbieden van geschikte ruilgrond.

Wij opereren op een grondmarkt waar tegelijkertijd ook de andere overheden en reconstructiepartners actief zijn. Daarom zijn er aankoopplannen opgesteld, die door Gedeputeerde Staten zijn en worden vastgesteld. In deze aankoopplannen zijn afspraken gemaakt over de inzet van een breed pakket aan instrumenten om gronden beschikbaar te krijgen, zoals grondverwerving, kavelruil, particulier en agrarisch natuurbeheer en bedrijfsverplaatsing. In de aankoopplannen is ook geregeld dat aankopers niet alleen op pad gaan om gronden voor de eigen projecten beschikbaar te krijgen, maar ook voor projecten van partners.

Watertoets

Voor een goede afstemming tussen ruimtelijke ordening en water werken we actief samen met gemeenten en provincie. We hanteren hierbij de werkafspraken over de watertoets die door de verschillende partners in de provincie zijn vastgelegd. Ruimtelijke visies en plannen bespreken we zo vroegtijdig mogelijk. Dat doen we met gemeenten en provincie afzonderlijk, maar ook door gezamenlijke regionale planningsoverleggen.

In de watertoets is de verplichting tot vroegtijdige afstemming tussen initiatiefnemer (vaak een gemeente) en waterbeheerder over een ruimtelijke visie, plan of besluit opgenomen. Het Provinciaal Waterplan en de Provinciale Structuurvisie vormen het ruimtelijk kader op hoofdlijnen, aangevuld met de diverse Provinciale verordeningen. Wij leveren een bijdrage aan versterking en verbreding van de watertoets. We richten ons daarbij ook op verbetering van de waterkwaliteit en de aanpak van watertekorten.

Als wij in het kader van de watertoets met een gemeente of de provincie tijdens het vooroverleg niet tot overeenstemming komen, dan zijn er nog de formele mogelijkheden binnen planprocedures om bezwaar te maken en desnoods de juridische stap naar de rechter.

Kaders voor ecologie en chemie van oppervlaktewater

Het Besluit Kwaliteitseisen en Monitoring, het Nationale Waterplan, het Provinciale Waterplan, de landelijke leidraad vergunningen en algemene regels directe lozingen en dit Waterbeheerplan vormen de kaders voor de gewenste toestand voor de ecologie en chemie van alle oppervlaktewateren. Voor een water dat geen waterlichaam is, nemen we de waarden van het watertype waarmee dat water overeenkomt als uitgangspunt. We houden ook rekening met de waarden van het watertype van het waterlichaam waar dat water op uitkomt. We betrekken de gewenste toestand als referentie bij planvorming en plantoetsing, bij de beoordeling en regulering van directe en indirecte lozingen en bij de beoordeling van de toestand van het oppervlaktewater. Ons doel is daarmee de gewenste toestand te bereiken en verslechtering van de toestand te voorkómen, zowel op de plaats waar een lozing of ingreep plaatsvindt als op het waterlichaam als geheel.

Bij onze besluitvorming, toetsing en advisering hanteren wij de watertypen die wij binnen een waterlichaam onderscheiden, zoals op kaart 5 staat aangegeven.

3.8 Communicatie: samenhang en verbinding

De inzet van onze communicatie ondersteunt de realisatie van onze doelen. We stemmen onze communicatie-uitingen op elkaar af om eenduidig en krachtig aan onze gewenste identiteit en ons gewenste imago te werken. Wij profileren ons daarbij als de waterpartner en als een inspirerende organisatie. We communiceren laagdrempelig, open en 'op maat' met onze doelgroepen, met een focus op ons dagelijkse werk en projecten in de omgeving van de burger. Bestuur, management en medewerkers zijn het gezicht van het waterschap, met de watergraaf als boegbeeld.

Ook spelen we een duidelijke rol bij het vergroten van het waterbewustzijn. We willen burgers al op jonge leeftijd aanzetten tot gedragsverandering. Concrete doelstelling is dat in 2011 75% van de kinderen in het gebied van De Dommel, tijdens de lagere schoolperiode, een bezoek gebracht heeft aan een locatie van het waterschap. We benaderen de basisscholen voor deelname aan excursies op onze rioolwaterzuiveringsinstallaties.

3.9 Innovatie en kennisontwikkeling

Het kennisniveau van onze organisatie is groot en essentieel voor het uitvoeren van onze taken. Voortdurende kennis- en productontwikkeling is noodzakelijk om onze missie te laten slagen. In onze innovatie-agenda geven we richting aan onze activiteiten op het gebied van technische en sociale innovaties. Deze zijn nodig voor:

- *duurzaamheid en klimaat*

We maken duurzaamheid concreet door deze kernwaarde integraal mee te wegen in onze besluitvorming, realisatie van projecten en uitvoering van beheer en onderhoud. Kijken we naar de verwachte klimaatsontwikkelingen, dan is het de vraag of onze strategie van waterbeheer op de lange termijn houdbaar is. We onderzoeken of we voldoende zijn voorbereid op de verwachte toename van hoogwater- en laagwatersituaties.

- *gezondheid*

Wij voelen ons verantwoordelijk voor de gezondheidsaspecten van water. De aanpak van de waterkwaliteit in wateren in bebouwd gebied is onder andere gericht op vermindering van de gezondheidsrisico's. In de planperiode verkennen we dit onderwerp inhoudelijk en bepalen we onze ambities.

Samen met Brabant Water, Philips, TNO en Kiwa hebben we HeliXeR opgericht. Het doel van HeliXeR is het bijeenbrengen van partijen die productinnovaties tot stand brengen op het gebied van gezondheid en water in de omgeving van de consument.

- *robuust, beheerbaar en betaalbaar watersysteem en –keten*
Wij onderzoeken het nazuiveren op onze rioolwaterzuiveringsinstallaties om dit nog verder te optimaliseren. Ook zoeken we methoden om de overstort van ongezuiverd rioolwater op het oppervlaktewater tot een minimum te beperken. Daarnaast onderzoeken we wat de effecten zijn van verontreinigingen van het oppervlaktewater met medicijnresten, hormoonverstorende stoffen en ziekteverwekkers.
- *samenwerken in gebiedsontwikkeling*
We moeten, kunnen en willen intensief samenwerken met onze partners en (belangen)partijen in het gebied. We gaan meer investeren in nieuwe kennis en vaardigheden over de organisatie van processen, nieuwe samenwerkingsvormen en publiek-private samenwerking om zo (kosten)effectief mogelijk onze doelen en die van anderen te realiseren.
- *beleving van water*
Door te werken aan Mooi water creëren we kansen om water een centrale rol te laten spelen in de regionale planvorming. Dit vergroot ook de bewustwording van water en het draagvlak voor onze ingrepen. We onderzoeken hoe we nog beter kunnen aansluiten op de beleving en beleefbaarheid van water door burgers.

Bij onze innovatie en kennisontwikkeling werken wij samen met universiteiten, kennisinstituten en bedrijfsleven en participeren we actief in activiteiten van ondermeer de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (Stowa). Ontwikkelen, delen, toepassen en evalueren van kennis is daarbij vanzelfsprekend.

3.10 Strategie bij calamiteiten

Ons calamiteitenplan geeft een organisatieoverzicht en een waarschuwings- en afsprakenschema voor ons optreden in situaties van gevaar. Dit is in detail uitgewerkt in bestrijdingplannen Hoogwater, Droogte, Verontreiniging oppervlaktewateren en Verstoring afvalwaterproces.

Ons beheergebied ligt in drie veiligheidsregio's waarin een gecoördineerde aanpak van rampen plaatsvindt: Brabant-Noord, Zuidoost-Brabant en Midden- en West-Brabant. In tijden van rampen en crisis nemen we zo nodig zitting in het regionale bestuurlijke beleidsteam en het regionale operationele team. In de voorbereidingsfase zijn we coördinerend waterschap in de regio Zuidoost-Brabant. Dit betekent dat we, ook namens Waterschap Aa en Maas, meedenken en –werken bij de voorbereiding op rampen, zoals risico-analyses, alarmering en oefeningen.

In de planperiode gaan we de samenwerking binnen de veiligheidsregio's verder uitwerken en consolideren. We brengen de risico's van waterstaatkundige objecten en hun omgeving in beeld, bijvoorbeeld een rioolwaterzuiveringsinstallatie dichtbij een natuurgebied. Ook maken we informatie over onze eigendommen toegankelijk voor de samenwerkende partners binnen de veiligheidsregio's.

We gaan meer oefenen in netwerken en sluiten daarom zo veel mogelijk aan bij de meerjaren oefenbeleidsplannen van de veiligheidsregio's.

Van strategie naar actie

We hanteren een indeling in waterthema's die wij belangrijk vinden en die herkenbaar zijn. Dit zijn:

- Droge voeten
- Voldoende water
- Natuurlijk water
- Schoon water
- Schone waterbodem
- Mooi water

In de volgende hoofdstukken beschrijven we hoe we onze strategie vertalen naar concrete acties voor de zes thema's. Voor elk thema schetsen we achtereenvolgens:

§1 de huidige stand van zaken

§2 onze (eind)doelen voor 2027 en verder

§3 de maatregelen die we tot nu toe hebben genomen

§4 de acties die we ondernemen om de opgave 2010-2015 te realiseren

De thema's raken, overlappen en beïnvloeden elkaar. Onderwerpen die voor meerdere thema's van belang zijn, nemen we maar één keer op, in dát hoofdstuk van het thema waarvoor het het meeste belang heeft.

Elk hoofdstuk sluiten we af met een tabel met kengetallen voor de belangrijkste opgaven van het waterschap. Maatregelen die door andere partijen genomen moeten worden om de doelen te halen maken hier geen onderdeel van uit.

Hoofdstuk 4 Droge voeten

4.1 Watersysteem nog niet op orde

In onze beekdalen treden van oudsher natuurlijke overstromingen op, vergelijkbaar met de uiterwaarden langs de grote rivieren. Overstroming treedt op als door hoge neerslaghoeveelheden meer water wordt aangevoerd dan de waterlopen kunnen afvoeren. Er is sprake van regionale wateroverlast als dit leidt tot onacceptabele schade. Er is nu al regelmatig sprake van regionale wateroverlast, zowel op landbouwgronden als in bebouwd gebied. Als we niets doen, neemt het risico hierop met de verwachte klimaatverandering de komende jaren toe.

Wateroverlast in bebouwd gebied treedt ook op als binnen enkele uren veel regen valt en dit water niet snel genoeg via de riolering afgevoerd kan worden. Het blijft dan op straat staan.

4.2 Droge voeten voor nu en later

We willen dat de regionale wateroverlast in 2015 beheersbaar is. Dit betekent dat de kans op wateroverlast in met name bebouwd gebied acceptabel moet zijn, overeenkomstig nationaal en regionaal beleid. Om wateroverlast tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau te brengen hebben we gestuurde waterbergingsgebieden nodig. Deze zijn voldoende om ook op de lange termijn (2050) droge voeten te houden, rekening houdend met veranderingen in het klimaat. De zelfde gebieden bergen in de toekomst meer water en staan dan langer vol. We streven naar een robuuste inrichting, zodat onze systemen ook in de toekomst beheersbaar zijn en de effecten van mogelijke klimaatsveranderingen aankunnen.

Naast de opgave voor de regionale waterberging hebben we nog een opgave als gevolg van het mogelijk samenvallen van de hoogwater afvoergolven van de Maas, de Dommel en de Aa. Deze situatie komt minder vaak voor, maar overlast kan veranderen in veiligheidsproblemen. In 1995 trad de Dommel buiten haar oevers door hoge waterstanden op de Maas, waarbij onder meer rijksweg A2 overstroomde.

Voor de stedelijke wateropgave is het doel om de belangrijkste wateroverlast in bebouwd gebied in 2015 te hebben aangepakt. Het gaat hier om wateroverlast in bebouwd gebied die optreedt als gevolg van regenwater (via riolering), grondwater en regionaal oppervlaktewater.

4.3 Eerste stappen gezet

Van de gestuurde waterbergingsgebieden die nodig zijn om de regionale wateroverlast te beheersen, hebben we circa 15% gerealiseerd.

Om herhaling van de hoogwatersituatie op de Maas in 1995 te voorkomen, zijn rondom 's-Hertogenbosch het Bossche Broek en het Helvoirts Broek ingericht als waterbergingsgebied. Rond Vught en Esch zijn kades verhoogd. Ook zijn voorzorgsmaatregelen genomen om wateroverlast zoveel mogelijk te beperken in het geval van zeer hoge waterstanden. Denk aan de aanschaf van grote pompen en de inzet van besturingssystemen.

Voor schades in landbouwgebieden die worden veroorzaakt door overstromingen hebben we een vergoedingssystematiek opgesteld.

Waterschap en gemeenten hebben de stedelijke wateropgave in beeld gebracht. De huidige knelpunten zijn geïnventariseerd en prioriteiten zijn gesteld. Met de gemeenten hebben we afspraken gemaakt over de uitvoering van maatregelenprogramma's, plannings en financiering. Waar mogelijk pakken we de projecten integraal op.

4.4 Vasthouden, bergen en keren

Droge voeten: hoge prioriteit

Omdat overstromingen tot ernstige maatschappelijke ontwrichting en grote economische schade kunnen leiden, geven we hoge prioriteit aan de aanleg van de gestuurde overstromingsgebieden.

Voor het thema Droge voeten hanteren we de volgende uitgangspunten:

- we hanteren de voorkeursvolgorde uit het Nationaal Bestuursakkoord Water: vasthouden-bergen-afvoeren;
- bij de aanwijzing van gestuurde waterbergingsgebieden kiezen we in eerste instantie voor al bestaande overstromingsgebieden;
- overstromingen in de beekdalen vormen een natuurlijk onderdeel van het functioneren van het watersysteem. Wij willen de overstroming in de beekdalen niet beperken. Dit betekent dat we voor beekdalen afwijken van de overstromingsnormen uit het NBW.

Normering wateroverlast

De normering voor wateroverlast (bijlage 1, kaart 4) bakent de verantwoordelijkheden van het waterschap af. Het gaat hier alleen om overstroming vanuit oppervlaktewater en niet om wateroverlast door hoge grondwaterstanden of vanuit de riolering. We kunnen aansprakelijk worden gesteld voor schade als wij aantoonbaar nalatig zijn geweest bij het nemen van maatregelen.

We hanteren de landelijke basisnormen, met uitzondering van:

1. natuurlijke beekdalen (inclusief reserveringsgebieden 2050). In deze delen van het landelijk gebied vinden sinds oudsher overstromingen plaats, vergelijkbaar met de uiterwaarden van de rivieren.
2. huidige en binnen de planperiode te realiseren waterberging.
3. laaggelegen, natte gebieden zoals voormalige vennen en afgravingen.
4. In bebouwd gebied in 's-Hertogenbosch en omgeving geldt een norm van 1x per 150 jaar.

Elke planperiode toetsen we of het systeem nog aan de normen voldoet.

Er zijn geen landelijke basisnormen voor natuur. In Noord-Brabant wordt voor de hele Ecologische Hoofdstructuur, inclusief de ecologische verbindingzones en exclusief de beheersgebieden, geen norm toegepast.

Waterberging

In beekdalen geven we water de natuurlijke ruimte terug. Eventuele schade die optreedt als gevolg van ingrepen in het watersysteem (profielaanpassing en/of peilwijzigingen) vergoeden we volgens de Brabantbreed ontwikkelde vergoedingssystematiek voor overstromingen en (grond)waterstandverhogingen.

We realiseren de waterbergingsgebieden uit de reconstructieplannen. Aanvullend hierop leggen we nog enkele gestuurde bergingsgebieden aan om wateroverlast in bebouwd gebied te voorkomen (bijlage 1, kaart 3). Ongewenste overstromingen van kwetsbare natuurgebieden minimaliseren we met gestuurde bergingsgebieden, gekoppeld aan beekherstelprojecten. Dit komt vooral voor in het stroomgebied Beerze-Reusel.

Buiten het beheergebied van de Dommel wordt een project ingericht waarbij extra water wordt geborgen om het veiligheidsniveau van het bebouwd gebied van 's-Hertogenbosch en omgeving, ook in ons beheergebied, op de norm van één keer per 150 jaar te brengen.

In de planperiode actualiseren we de begrenzing van waterbergingsgebieden op basis van nieuwe inzichten en klimaatscenario's volgens de afspraken uit het Nationaal Bestuursakkoord Water. Aanvullend op deze berekeningen leveren we een bijdrage aan de overstromingsgevaarkaarten, de overstromingsrisicokaarten en de overstromingsrisicobeheerplannen die het Rijk in het kader van de Europese Richtlijn OverstromingsRisico (ROR) opstelt.

In deze planperiode doen we samen met Rijkswaterstaat en onze buurwaterschappen onderzoek naar het samenvallen van piekafvoeren uit het regionale watersysteem en het hoofdwatersysteem.

We streven er naar de ruimte die nodig is voor natuurlijke en gestuurde overstromingen vast te laten leggen in structuurvisies en bestemmingsplannen (zie ook 6.4).

Overstroming en waterkwaliteit

Een slechte waterkwaliteit (met name het slib) is hét grote knelpunt bij waterberging in kwetsbare natuurgebieden. Ook voor de landbouw is dit een zorgpunt. Om dit knelpunt op te lossen moet de water(bodem)kwaliteit worden verbeterd. Dit is op korte termijn vaak niet haalbaar. Beekherstel met natuurlijke overstroming en gestuurde berging hoeft daar niet op te wachten. Met de terreinbeheerders, provincie en andere Brabantse waterschappen is afgesproken dat een goede inpassing van waterberging in natuurgebieden mogelijk is door het hanteren van de checklist en procesaanpak 'overstroming en natuur'. We leggen langetermijn doelen vast en maken afspraken over de uitvoering en financiering van tijdelijke, compenserende en/of herstelmaatregelen.

Vasthouden aan de bron

Uit de modelstudie 'Vasthouden aan de bron' is gebleken dat zo ver mogelijk bovenstrooms vasthouden van water kan bijdragen aan het verminderen van piekafvoeren. De praktische uitvoerbaarheid in landbouw- en natuurgebieden onderzoeken we samen met de andere Brabantse waterschappen, de provincie en belangenorganisaties in een pilotproject. De grote uitdaging van dit project is het vinden van een optimale balans tussen het vasthouden van water voor piekreductie (waterberging) en voor droogtebestrijding (waterconservering, vernatting). Door vasthoudmaatregelen alleen in te zetten op piekreductie, kan het doel verdrogingsbestrijding nooit worden gerealiseerd en vice versa. Het project moet dus antwoord geven op de vraag hoe we water 'slim stremmen'.

Wateropgave in bebouwd gebied

In bebouwd gebied pakken wij wateroverlast vanuit het oppervlaktewater in de planperiode aan. We adviseren gemeenten bij het uitvoeren van hun taak op het gebied van de stedelijke wateropgave. Een belangrijk aandachtspunt is dat nieuwe knelpunten door de aanleg van nieuw bebouwd gebied worden voorkómen. Bij alle stedelijke in- en uitbreidingsplannen adviseren en toetsen wij op hydrologische effecten, waarbij 'hydrologisch neutraal' het uitgangspunt is.

We onderzoeken de haalbaarheid van een waterbank. De ervaring leert dat met name bij inbreidingen het vrijwel onmogelijk is de benodigde ruimte voor berging van water binnen het plangebied te vinden. In een waterbank wordt voor meerdere nieuwbouwplannen samen in één keer de benodigde ruimte voor water gereserveerd. Water wordt dan tijdelijk vastgehouden, voordat het de bodem in trekt of naar het oppervlaktewater stroomt. Zo kan voorkómen worden dat het risico op wateroverlast door in- en uitbreidingen toeneemt.

Regionale keringen

Wij zijn verantwoordelijk voor het in stand houden van de regionale waterkeringen in ons gebied. In de Provinciale Verordening Water is vastgelegd voor welke keringen wij verantwoordelijk zijn. Uit toetsing in de periode 2008-2010 blijkt of de keringen op orde zijn of dat er aanvullende werkzaamheden gewenst zijn. Elke planperiode toetsen we of de keringen aan de norm voldoen.

Muskus- en beverratten graven in oevers, kades en dijken. Zij vormen een bedreiging voor het behouden van droge voeten. Recent hebben we de bestrijding van deze dieren van de provincie overgenomen.

Anticiperen op de toekomst

In de planperiode houden we het huidige beleid voor Droge voeten, en ook Voldoende water en Schoon water, tegen het licht. We onderzoeken of klimaatverandering aanpassing van het huidige beheer en beleid noodzakelijk maakt, zowel in gemiddelde als in extreme situaties. Dit onderzoek 'Knikpunten in het waterbeheer' geeft onder andere invulling aan het advies van de Deltacommissie en kan de benodigde input leveren voor het landelijke project 'De Klimaatbestendigheid van Nederland'. In het regionale Deltaplan Hoge Zandgronden

onderzoeken we samen met onze regionale partners strategieën en maatregelen om op de gevolgen van klimaatverandering te anticiperen.

Tabel 4.1 Opgave voor Droge voeten in hectare

	Doelstelling	Op orde of gerealiseerd	Totale opgave vanaf 2010	Opgave 2010-2015	Opgave na 2015
Regionale waterberging (totaal)	950	160	790	670	120
• Bescherming van bebouwd gebied	590	70	520	520	0
• Bescherming van kwetsbare natuurgebieden	360	90	270	150	120
Hoogwater Den Bosch	720	720	0	0	0

Hoofdstuk 5 Voldoende water

5.1 Natuur en landbouw vaak te droog

In delen van ons beheergebied sluiten de grond- en oppervlaktewaterstanden niet goed aan bij de wensen van natuur, landbouw en bebouwd gebied. De belangrijkste oorzaken zijn structurele verlagingen van de grondwaterstand door ontwatering voor de landbouw en het bebouwd gebied en grondwateronttrekkingen voor de drinkwatervoorziening, industrie en landbouw. Bovendien is de toestroom vanuit het grondwater verminderd door de toename van het verhard oppervlak en de afvoer van neerslag via het riool.

Op grond van de klimaatscenario's verwachten we langere droge perioden in de zomer. Door watertekorten kan meer schade ontstaan aan landbouw en natuur.

5.2 Voldoende water voor natuur en landbouw

We streven naar geschikte grondwaterstanden voor natuur en landbouw en voldoende aanvulling van het grondwater. De opgave om de verdroogde natuur te herstellen en daarbij de afstemming met de landbouw te waarborgen is groot.

Natte natuurparels / Topgebieden

Natte natuurparels zijn door de provincie begrensde gebieden in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Deze natuurparels zijn in het kader van de landelijke Taskforce Verdroging als Topgebieden aangewezen.

Topgebieden hebben specifieke natuurdoelstellingen die samenhangen met het waterbeheer. Veel voorkomend knelpunt is verdroging. Maar ook andere problemen, bijvoorbeeld met de waterkwaliteit, doen zich voor.

Voor de Natura 2000-gebieden die in de EHS liggen en grotendeels met de Topgebieden overlappen, worden door de provincie en LNV Natura 2000-beheerplannen opgesteld in samenspraak met belangenpartijen, waaronder ons waterschap. Deze plannen vragen mogelijk om extra maatregelen voor het herstel. Wij conformeren ons aan de uiteindelijke vastgestelde Natura 2000-beheerplannen.

Onze doelstelling is om in 2015 de aanpak van verdroging in alle Topgebieden te hebben opgepakt en zoveel mogelijk te hebben opgelost. We geven hierbij prioriteit aan Natura 2000-gebieden. In 2012 evalueren we de uitvoeringsstrategie, waarna mogelijk bijstelling van de opgave voor 2010-2015 plaatsvindt.

Bij het uitwerken van de doelen voor Voldoende water werken we volgens de methodiek van het GGOR: het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime. Uiterlijk in 2015 stellen we in alle gebieden in zowel Ecologische Hoofdstructuur (EHS) als Agrarische Hoofdstructuur (AHS) de GGOR vast. Een eerste analyse laat zien dat de AHS voor ongeveer driekwart op orde is. Voor een kwart van de AHS zijn aanvullende maatregelen nodig.

Ook de KRW geeft doelen aan voor Voldoende water. Het doel is dat de gemiddelde jaarlijkse onttrekking op lange termijn de grondwateraanvulling niet overschrijdt. We moeten zoveel mogelijk voorkómen dat menselijk handelen negatieve effecten heeft op de grondwaterstand en daarvan afhankelijke ecologische doelen in beken en natuurgebieden en de drinkwatervoorziening.

5.3 Gestart met de GGOR

GGOR in Topgebieden

Bij de uitwerking van de GGOR in de Ecologische hoofdstructuur werken we volgens de afspraken die zijn gemaakt in de Reconstructie. In de afgelopen jaren hebben we voor het grootste deel van de Topgebieden in beeld gebracht wat het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime is. Voor een veel kleiner deel is de GGOR al vastgesteld. In een aantal gebieden hebben we een start gemaakt met de daadwerkelijke realisatie van de benodigde maatregelen. In en om alle Topgebieden meten we hoogfrequent de grondwaterstand. Aan de hand van deze meetgegevens kunnen we de uitgangssituatie en het effect van maatregelen bepalen.

Om de uitvoering van de Topgebieden te versnellen, hebben de gezamenlijke overheden hun krachten voor een actiever grondbeleid gebundeld. Met aankoopplannen is het instrumentarium voor het beschikbaar krijgen van gronden verbreed. Uitgangspunt blijft vrijwilligheid, maar in specifieke gevallen kan overgegaan worden tot onteigening. Samen met de provincie hebben we beleid opgesteld om de Topgebieden te beschermen en te ontwikkelen. Het beschermingsbeleid is vastgelegd in onze Keur.

Waterconservering in de AHS

In de afgelopen planperiode hebben we veel maatregelen (Lop-stuwen) uitgevoerd om het water langer vast te houden. Om onze opgave te bepalen hebben we verder een start gemaakt met het inventariseren van de knelpunten in de AHS.

5.4 Samen gebiedsgericht aan de slag

GGOR in EHS en AHS

In deze planperiode stellen we samen met de streek een GGOR op voor natuur- en landbouwgebieden en leggen we vast welke maatregelen genomen moeten worden. We zetten ons sterk in voor de uitvoering van die maatregelen. De verdrogingsbestrijding in de Natura 2000-gebieden geven we daarbij prioriteit.

Het nemen van maatregelen in natuurgebieden is volledig afhankelijk van de voortgang van grondverwerving en acceptatie in de streek. Het is onze doelstelling om de verdroging in deze gebieden zo veel mogelijk op te lossen. Maar we achten het niet realistisch om in de Topgebieden uiterlijk 2015 het gewenste grond- en oppervlaktewaterregime voor 100% te realiseren.

We richten het waterbeheer in de EHS op het actuele grondgebruik. De afwatering van landbouwpercelen blijft gewaarborgd, zolang de EHS niet verworven is, er geen afspraken zijn gemaakt over particulier of agrarisch natuurbeheer of er nog geen overeenstemming is over compensatie van natschade. We starten met de uitvoering als er in een gebied voldoende aaneengesloten gronden beschikbaar zijn. Dit kan betekenen dat we Topgebieden gefaseerd (in deelgebieden) uitvoeren.

In het deel van de AHS waar nog aanvullende maatregelen nodig zijn, gaan we verder met waterconservering en optimalisatie van het peilbeheer. Om de effectiviteit daarvan te vergroten, onderzoeken we innovatieve technieken, zoals peilgestuurde drainage en 'slimme' stuwen. De resultaten gebruiken we om in deze planperiode voor de AHS een GGOR vast te stellen en een optimalisatie van het peilbeheer door te voeren.

Op de grenzen van de AHS met de EHS kunnen knelpunten ontstaan, omdat landbouw en natuur verschillende eisen aan de grond- en oppervlaktewaterstanden stellen. In een pilotproject hebben we de uitgangspunten bepaald die wij hanteren in dit soort grenssituaties.

Vasthouden in de haarvaten

Om de doelen voor Natuurlijk water te halen moet onnatuurlijke droogval van beken in ieder geval worden voorkómen. Daarom houden we in de uitwerking van de GGOR rekening met de voeding van de beeksystemen. In het kader van de Reconstructie is een aantal belangrijke brongebieden op kaart aangegeven. In de planperiode onderzoeken we samen met onze gebiedspartners of we met vasthouden van water bij de bron (in de haarvaten) zowel waterconservering als waterberging kunnen vergroten.

Schaderegelingen

Met waterconserveringsmaatregelen kan droogteschade in de landbouw worden teruggedrongen, maar anderzijds kan ook natschade ontstaan. Voor financiële compensatie is een Brabantbrede natschaderegeling beschikbaar. Omdat we schade via deze regeling in één keer kunnen afhandelen, heeft dit onze voorkeur boven de nadeelcompensatieregeling.

Watertekorten

In ons beheergebied vindt nauwelijks wateraanvoer vanuit het kanalenstelsel plaats. Voor het kanalenstelsel in Midden-Limburg en Noord-Brabant zijn hierover afspraken vastgelegd in het waterakkoord MLNBK.

Bij extreme droge perioden hanteren we de regionale verdringsreeks. In ons gebied hebben we daarvoor echter weinig mogelijkheden tot actieve sturing van het water, vanwege het vrij afwaterende karakter van onze beken en de beperkte wateraanvoermogelijkheden. In tijden van extreme droogte kunnen we voor oppervlaktewater een onttrekkingsverbod instellen. We verkennen samen met onze Noord-Brabantse partners de mogelijkheden om besparingen van het grondwatergebruik door de landbouw te realiseren en om het beleid voor beregening vanuit grondwater af te stemmen op het onttrekkingsverbod voor oppervlaktewater.

Samen met de Noord-Brabantse en Noord-Limburgse partners onderzoeken we in het regionale Deltaplan Hoge Zandgronden hoe de watervoorziening en -verdeling op de hoge zandgronden kan worden verbeterd

Operationeel grondwaterbeheer

Met het vaststellen van dit waterbeheerplan vindt tegelijkertijd ook een verschuiving plaats van taken en bevoegdheden in het grondwaterbeheer en ten aanzien van het vergunningsstelsel. De provincie blijft verantwoordelijk voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van drinkwatervoorziening; bodemenergiesystemen en grote industriële onttrekkingen (groter dan 150.000 m³/jaar).

Wij zijn bevoegd gezag voor het operationeel grondwaterbeheer en continueren vooralsnog het provinciale beleid. De uitgangspunten daarvoor staan in bijlage 3. De regelgeving voor het operationele grondwaterbeheer hebben we uitgewerkt in de Keur. Bij de uitwerking van de vernieuwing van het operationele grondwaterbeheer betrekken we de belangengroeperingen.

Tabel 5.1 Opgave voor Voldoende water in hectare

	Doelstelling	Op orde of gerealiseerd	Totale opgave vanaf 2010	Opgave 2010-2015	Opgave na 2015
GGOR Topgebieden	20.170				
• opgesteld		6.280	13.890	13.890	0
• vastgesteld		860	19.310	19.310	0
• uitgevoerd		290	19.880	6.540	13.340
GGOR overige EHS	27.840	24.400	3.440		
• opgesteld			3.440	3.440	0
• vastgesteld			3.440	3.440	0
• uitgevoerd			3.440	pm	3.440 - pm
GGOR AHS	60.000	45.000	15.000		
• opgesteld			15.000	15.000	0
• vastgesteld			15.000	15.000	0
• uitgevoerd			15.000	3.000	12.000

Hoofdstuk 6 Natuurlijk water

6.1 Ecologische waterkwaliteit nog niet voldoende

Hoewel de ecologische waterkwaliteit in ons beheergebied de laatste jaren veel verbeterd is, varieert deze nog sterk. Van een ecologisch gezond watersysteem is dan ook nog geen sprake. Om dat te bereiken moet er eerst voldoende variatie in de inrichting en stroming (hydromorfologie) zijn. Veel beken hebben nog te hoge piekafvoeren en te lage afvoeren in droge perioden. Verder is een goede fysisch-chemische waterkwaliteit en een schone waterbodem vereist. Het thema Natuurlijk water hangt daarmee sterk samen met onze andere thema's en is hier voor de realisatie van de doelen ook van afhankelijk. In de beschrijving van het thema Natuurlijk water richten we ons op de inrichting en het beheer van de wateren.

6.2 KRW stuurt

We willen onze beken, sloten, vennen en stadswateren zo inrichten dat verschillende soorten planten en dieren die hier van nature voorkomen, er goed kunnen leven. De doelen voor onze beken en kanalen worden voor het overgrote deel bepaald door de KRW (zie kader). Voor al onze watergangen met een opgave hanteren we de KRW-systematiek voor het bepalen van de doelen voor Natuurlijk water: de fysisch-chemische en ecologische waterkwaliteit, inrichting en stroming. Daarvoor hebben we de indeling in waterlichamen verfijnd: aan min of meer uniforme beektrajecten zijn een type (bijlage 1, kaart 5) en doel (bijlage 1, kaart 6) toegekend. Met deze benoeming van type en doel geven we een concrete vertaling van de functies 'waternatuur' en 'verweven' uit het Provinciaal Waterplan.

KRW-systematiek in een notendop

De KRW hanteert een methodiek om te komen tot doelen en maatregelen. Wateren vanaf een bepaalde omvang, de zogeheten waterlichamen, vormen de rapportage-eenheid. Voor elk waterlichaam zijn de status ('sterk veranderd' of 'kunstmatig'), het type en het doel bepaald. In het Provinciaal Waterplan zijn type, status en doelen, en de huidige toestand van alle waterlichamen vastgelegd.

We beperken ons niet alleen tot de KRW-waterlichamen, maar streven ook doelen na buiten de waterlichamen. Dit zijn kleinere waterlopen met waardevolle natuurwaarden of –potenties, zoals natte ecologische verbindingzones. Hierover zijn afspraken gemaakt in de Reconstructie en/of de bestuursovereenkomst met de provincie. Onze doelen zijn soms iets anders dan die welke volgen uit de gevolgde KRW-systematiek. We zijn klaar als we zowel de KRW-doelen als onze eigen doelen hebben bereikt.

Alle watergangen in ons beheergebied hebben voorlopig de status 'sterk veranderd' of 'kunstmatig'. Wij denken dat de doelen die gelden voor wateren in nagenoeg ongerepte staat nu nog niet haalbaar zijn. We gebruiken de eerste periode om te bepalen welke doelen we werkelijk kunnen bereiken. Samen met de andere waterschappen en de provincie ontwikkelen we een methodiek om de effecten van maatregelen op de KRW-doelrealisatie te bepalen. Als blijkt dat we voor bepaalde waterlichamen hogere doelen kunnen halen, dan laten we deze wijzigingen in het tweede SGBP in 2016 opnemen.

We hebben aangegeven welk type herstel het best past bij de gewenste ecologische ontwikkeling van een watergang. Deze vorm streven we dan ook na in uitvoeringsprojecten. We maken daarbij onderscheid in:

- meandering: hydromorfologisch herstel, waarbij de breedte bepaald wordt door de natuurlijke eigenschappen van het beekdal, met de daarbij behorende overstromingsvlakten voor natuurlijke, meestromende waterberging.
- natte natuurzone: inrichting vergelijkbaar met de eisen die gelden voor een natte ecologische verbindingzone, gemiddeld 25 meter breed.
- natuurvriendelijke oever en/of beperkte opgave: maatregelen voor de ecologische ontwikkeling en verbetering van de waterkwaliteit, zoals een natuurvriendelijke plasdrasoever, optimalisatie onderhoud of saneren van een overstort of waterbodem.

De 'formele' natte ecologische verbindingzones zijn aangeduid als natte natuurzone of meandering, zodat in ieder geval aan de eisen van de natte ecologische verbindingzones wordt voldaan. Deze zones, met een gemiddelde breedte van 25 meter, verbinden de

natuurgebieden in de Ecologische Hoofdstructuur. Samen met de gemeenten zijn wij verantwoordelijk voor de realisatie, waarbij we als trekker optreden. De opgave voor inrichtingsmaatregelen is groter dan de opgave die in eerdere plannen, zoals de reconstructieplannen, in beeld is gebracht. Deze extra opgave komt bijna geheel door de aanwijzing van delen van wateren, die voorheen in het waterbeheerplan geen specifieke functie hadden, als waterlichaam. Het betreft vooral de natte natuurzones en natuurvriendelijke oevers. De uitvoering van deze trajecten is geprogrammeerd na 2015. Waar we in gebiedsprojecten aan de gang gaan, nemen we deze extra kilometers wel meteen op in de voorbereiding van de plannen. Als blijkt dat het (kosten)effectief is om ook de uitvoering van deze extra kilometers voor 2015 op te pakken, verschuiven we de beschikbare middelen binnen het programma.

6.3 Meer maatwerk in inrichting en beheer

We hebben veel barrières, zoals stuwen, vispasseerbaar gemaakt, ecologische verbindingzones aangelegd en beekherstelprojecten uitgevoerd. De laatste jaren stoppen we veel energie in projecten waarbij we alle thema's tegelijkertijd aanpakken. Vanaf het begin van de planvorming nemen we ook meer en meer niet-waterthema's van andere (belangen)partijen mee om de kwaliteit, de uitvoeringssnelheid en het draagvlak voor de plannen te vergroten.

Ook via een verandering van het onderhoud en beheer van onze watergangen is de ecologische waarde toegenomen. In en langs 75% van onze beken en sloten voeren we een zo natuurlijk mogelijk onderhoud. We werken conform de door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) goedgekeurde gedragscode voor waterschappen in het kader van de Flora- en Faunawet.

Samen met de sportvisserij en terreinbeheerders hebben we afspraken gemaakt over sportvisserij en visstandbeheer. In de visstandbeheercommissies stemmen we af hoe, waar en wanneer we de sportvissers ruimte bieden en eventuele negatieve effecten op de visstand, waterkwaliteit en oevers kunnen beperken.

Ons nautische beheer regelt dat een aantal beken is opengesteld voor kanovaart, zodat men ook vanaf het water kan genieten. Daarbij houden we rekening met de kwetsbaarheid van de natuur. Aan het begin van de planperiode herzien we ons beleid voor het nautische beheer, in overeenstemming met Europese regelgeving. Conform landelijke uitgangspunten zal de nieuwe regeling bestaan uit algemene regels. Tot die tijd kan men varen overeenkomstig de voorwaarden in de huidige ontheffingen.

6.4 Naar een robuust watersysteem

Inrichting van beken: in één keer goed

Onze beken richten we zo natuurlijk mogelijk in. Hierbij houden we rekening met de gebruiksfuncties van de omgeving. Het is het meest efficiënt om bij herinrichting van beken direct uit te gaan van het gewenste eindbeeld. Reden hiervoor is dat de beek maar één keer vergraven hoeft te worden en dat met deze inrichting een goede basis wordt gelegd voor het halen van de ecologische doelen. We houden rekening met alle processen die horen bij een natuurlijke beek: meandering, erosie, sedimentatie en overstromingen. Door de beek de benodigde ruimte te geven, ontstaat extra natuurlijke overstroming (meestromende waterberging). Hierbij houden we rekening met klimaatverandering. Een groot deel van de ruimte die nodig is voor beekherstel is beschermd via provinciale structuurvisies en de bestemmingsplannen van de gemeenten. Om te zorgen dat ook de langetermijndoelen in de toekomst gerealiseerd kunnen worden, streven we er naar om in deze planperiode alle benodigde ruimte voor water planologisch te beschermen. Samen met de provincie en gemeenten kijken we of we alle benodigde ruimte voor beekherstel en waterberging vast kunnen (laten) leggen in de structuurvisie en de bestemmingsplannen.

Ecologische Verbindingszones

Met de aanleg van verbindingszones streven we als waterschap tegelijkertijd ook andere doelen na. Dat kunnen waterdoelen zijn, zoals waterberging, waterconserving en waterkwaliteit. Maar ook versterking van het agrarisch cultuurlandschap en daaraan gekoppeld de recreatieve waarden en de toegankelijkheid van het buitengebied.

Een ecologische verbindingszone stopt formeel aan de grens van het natuurgebied. Voor het goed functioneren moet ook de waterloop in het natuurgebied zelf een goede morfologische inrichting hebben. Daar waar dit nog niet het geval is, stemmen we met provincie en terreinbeheerders af hoe we dit gaan realiseren.

Robuuste Verbinding De Beerze

Het beekdal van de Beerze is één van de robuuste ecologische verbindingen die begin 2005 in de Rijksnota Ruimte is opgenomen. De provincie is trekker van deze nieuwe natuur, die wordt gerealiseerd door verwerving en particulier en agrarisch natuurbeheer. Het watersysteem is de drager van de robuuste verbinding. In het beekdal van de Beerze liggen veel waterdoelen, zoals beekherstel, natte ecologische verbindingszones, Topgebieden en (gestuurde) waterberging. Wij zijn daarom ook actief bij het realiseren van de Robuuste Verbinding De Beerze.

Een gezonde, natuurlijke visstand

We voeren aspecten als inrichting, stroming en het beheer uit in overeenstemming met de typen en doelen van de KRW, zodat we de voorwaarden scheppen voor een stabiele, natuurlijke visstand. Zo ontstaan geschikte paai-, rust- en opgroeiplekken en worden de migratiemogelijkheden voor vissen in het beeksysteem verbeterd. Kaart 7 (bijlage 1) laat zien welke watergang we een vismigratiedoelstelling toekennen en welke barrières we daarbij nog vispasseerbaar moeten maken. Het opheffen van barrières gebeurt zoveel mogelijk door middel van (her)meandering. Waar dit niet mogelijk of gewenst is, leggen we vispassages aan.

Stroming en waterpeil verbeteren

Om een goede ecologische toestand te bereiken in onze beken is het essentieel dat de stroming op orde is; geen onnatuurlijke afvoerpieken of droogval of te lage waterstanden. Dat is in veel watergangen nog niet het geval. Bij het opstellen en implementeren van het Gewenste Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR) streven we naar een zo natuurlijk mogelijk peilregime in onze beken en houden we rekening met de voeding naar de beek.

Vennen herstellen

Veruit het grootste deel van de vennen die door de provincie in het Provinciaal Waterplan zijn aangeduid met de functie 'waternatuur', ligt in het gebied van de Dommel. Een groot aantal vennen in ons gebied is als 'kansrijk ven' aangeduid (bijlage 1, kaart 2). Dit is een bijzonder ven met hoge actuele of potentiële natuurwaarden. Driekwart van deze vennen ligt in een Topgebied. In deze gebieden zijn wij initiatiefnemer voor het nemen van maatregelen om de vennen te herstellen. De uitvoering van de maatregelen doen we samen met de terreinbeheerders. Voor vennen buiten de Topgebieden nemen de terreinbeheerders het initiatief tot herstelmaatregelen.

Extensief beheer en onderhoud

De wijze en intensiteit van onderhoud van beken en waterlopen stemmen we af op de doelen en de gebruiksfuncties. In alle gevallen wordt het onderhoud zo extensief mogelijk ingestoken. Maar soms is intensiever onderhoud nodig, bijvoorbeeld voor het waarborgen van voldoende waterafvoer voor het aanwezige grondgebruik, verschraving van gebieden of in waterbergingsgebieden. Het gewenste onderhoud werken we samen met andere beheerders uit per beektraject of per groep van samenhangende beken in een Beheer- en Onderhoudsrichtlijn.

De afvoer en verwerking van maaisel stemmen we beter af op verschillende (waterschaps)doelstellingen. Hierbij besteden we aandacht aan milieu en gezondheid, natuur en ecologie, de belevingswaarde en recreatief medegebruik. We hanteren specifieke regels

voor verontreinigd maaisel, teelt- en mestvrije zones, EVZs, bufferstroken van het project Actief Randenbeheer en onderhoudspaden die in gebruik zijn als wandelpaden. Waar mogelijk werken we samen met agrariërs voor het verwerken van maaisel op nabij gelegen landbouwpercelen.

Biodiversiteit

Bij een groot deel van onze dagelijkse werkzaamheden leveren we al een bijdrage aan het behoud of verbeteren van de biodiversiteit, de rijkdom van alle plant- en diersoorten en ecosystemen om ons heen. Dat speelt het sterkst in de Natura 2000-gebieden waar we herstel en bescherming van zeldzame natuurwaarden met voorrang aanpakken. Maar ook buiten de reguliere natuurgebieden willen we de biodiversiteit zoveel mogelijk versterken. We nemen deel aan stimuleringsprojecten voor groenblauwe dooradering en stellen een actieplan op, waarin we aangeven hoe we nog verder invulling kunnen geven aan biodiversiteit.

Ecologie en rioolwaterzuiveringen

Hoewel het verplaatsen van bovenstrooms gelegen rioolwaterzuiveringen wenselijk kan zijn vanuit het oogpunt van de waterkwaliteit, doen we dit niet als de zuivering belangrijk is bij het watervoerend houden van de beek in droge perioden. Wel leggen we achter een aantal zuiveringen een natuurlijke zone aan, zodat het uitstromend water een meer natuurlijk karakter krijgt.

Tabel 6.1 Opgave voor inrichting voor Natuurlijk water

		Doelstelling	Op orde of gerealiseerd	Totale opgave vanaf 2010	Opgave 2010-2015	Opgave na 2015
Inrichting waterlopen	km	747	177	570	95	475
• Meandering*	km	338	121	217	60	157
• Natte natuurzone**	km	261	25	236	30	206
• Natuurvriendelijke oever/ beperkte opgave	km	148	32	116	5	111
Opheffen visbarrières	aantal	144	49	95	36	59
Venherstel	aantal	37	4	33	14	19

* Inclusief meestromende waterberging

** Dit bevat ook trajecten binnen de EHS.

Hoofdstuk 7 Schoon water

7.1 Matige waterkwaliteit

Door de maatregelen die de afgelopen jaren zijn genomen, is de waterkwaliteit in onze beken licht verbeterd. Naast te weinig zuurstof zitten er nog steeds te veel voedingsstoffen in het water, zoals stikstof en fosfaat. De fysisch-chemische kwaliteit is gemiddeld genomen dan ook matig tot slecht en op een klein aantal trajecten zelfs zeer slecht. Slechts een enkel traject heeft een goede waterkwaliteit.

Cadmium is een bekende probleemstof, vooral in het gebied tussen de Belgische grens en Eindhoven. Ook nikkel overschrijdt de Europese norm. Deze stof komt in het gebied van de Beerze van nature in hogere mate voor in de bodem en spoelt door chemische processen versneld uit naar het grond- en oppervlaktewater. Incidenteel treffen we bestrijdingsmiddelen in te hoge concentraties aan.

De bacteriologische toestand in zwemplassen is over het algemeen goed. Als er problemen zijn, dan is het meestal blauwalgenbloei. In een aantal zwemlocaties is de kans op problemen groot. De wateren in bebouwd gebied hebben, op enkele uitzonderingen na, een slechte waterkwaliteit die leidt tot problemen als blauwalgen, botulisme en vissterfte.

7.2 Schoon water voor plant, dier en mens

We streven naar een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater voor landbouw, natuur, drinkwater, zwemwater en de belevingswaarde van water. Ons uitgangspunt is dat we problemen met de waterkwaliteit in ons gebied zo min mogelijk afwentelen op benedenstrooms gelegen watersystemen. Zowel de Europese Unie, het Rijk als de provincie stellen normen of beleidsdoelen voor stoffen vast. Hierbij is de KRW sturend. Als door het Rijk of de provincie geen normen of doelen worden gesteld voor de niet-waterlichamen, werken wij deze samen met onze partners in de planperiode uit.

Voor zwemwater moeten we voldoen aan normen voor bacteriologische verontreiniging en blauwalgenbloei uit de nieuwe Europese zwemwaterrichtlijn. Dit zijn normen vanuit volksgezondheid. Ze zijn specifiek en strenger geworden en er is een verplichting om knelpunten actief aan te pakken.

Voor water in bebouwd gebied streven we samen met gemeenten naar vermindering van overlast en gezondheidsrisico's door de aanpak van waterkwaliteitsproblemen.

In de zwemplassen met gezondheidsrisico's hebben de beheerders van de zwemplassen maatregelen getroffen op basis van de zwemwaterprofielen waarin wij knelpunten, oorzaken en maatregelen hebben geïnventariseerd.

7.3 Veel bronnen aangepakt

Ingrijpende verbouwingen aan de rioolwaterzuiveringen

We hebben de rioolwaterzuiveringen Hapert, Tilburg, Boxtel, Sint-Oedenrode en Eindhoven in de afgelopen planperiode ingrijpend verbouwd om meer dan 75% stikstof en fosfaat uit het water te zuiveren. Een aantal zuiveringen is hierbij verdergaand aangepast in verband met de kwetsbaarheid en de hoge natuurwaarden van de beken. Hier hebben we 80% reductie voor stikstof en 85% reductie voor fosfaat bereikt. Ook verbeterde Vlaanderen de rioolwaterzuivering in Overpelt, die loost op de Dommel.

Samenwerken in de keten

Samen met de gemeenten hebben we studies gestart om de afvalwaterketen te optimaliseren. Het doel hiervan is de kosten in de keten te beheersen en/of de milieuprestaties te verbeteren. De rioleringen, rioolgemaal en zuiveringen zijn zo goed mogelijk op elkaar afgestemd. Veel gemeenten hebben sterk geïnvesteerd in het voldoen aan de basisinspanning. Door de genomen maatregelen storten riolen minder vaak over op het oppervlaktewater. We hebben gemeenten met een financiële bijdrage gestimuleerd om regenwater van het riool af te koppelen. Het afkoppelen van verhard oppervlak dient meerdere doelen: minder aanvoer van schoon regenwater naar de rioolwaterzuivering, minder rioolwateroverstortingen en meer aanvulling van het grondwater in bebouwd gebied ten behoeve van verdroogde natuurgebieden.

Diffuse bronnen uit de landbouw beperkt

In 2000 zijn landelijke, algemene regels van kracht geworden voor emissies vanaf landbouwgronden naar oppervlaktewater. Dit heeft de emissie van de agrarische bedrijven in ons gebied verminderd. Via toezicht op de agrarische lozingen en de teeltvrije zones langs watergangen proberen we de naleving in de landbouwsector, en daardoor ook de waterkwaliteit, te verbeteren. Door de regeling Actief Randenbeheer hebben we de landbouw gestimuleerd de verontreiniging verder te verminderen. Plaatselijk hebben we met helofytenfilters en slibvangen de hoeveelheid voedingsstoffen die naar het water stroomt verminderd. Met de provincie, de andere Brabantse waterschappen, landbouwsector, gemeenten en terreinbeheerders zijn pilots waterkwaliteit uitgevoerd om in de praktijk maatregelen ter vermindering van de emissies uit diffuse bronnen te onderzoeken.

Ook andere diffuse bronnen aangepakt

Ook emissies door industriële lozingen zijn de afgelopen jaren door wet- en regelgeving afgenomen.

We hebben in samenwerking met andere partijen ongerioleerde panden in het buitengebied aangesloten op de riolering of voorzien van een individuele behandeling afvalwater. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen op onze eigen terreinen is vrijwel tot nul teruggebracht. Ook hebben we de gemeenten gestimuleerd het gebruik van bestrijdingsmiddelen en uitlogende bouwmaterialen af te bouwen en richting burgers het goede voorbeeld en voorlichting te geven.

Verder zijn in Vlaanderen diverse maatregelen genomen die bijdragen aan een verbetering van de waterkwaliteit in de Dommel: sanering van waterbodems, de aanleg van de slibvang in de Eindergatloop en de aanpak van overstorten.

7.4 Onderzoeken, uitvoeren, adviseren en stimuleren

Aanpassingen van de rioolwaterzuiveringen

Schoon water kunnen wij als waterschap zelf het sterkst beïnvloeden via onze rioolwaterzuiveringsinstallaties. De zuiveringen zijn primair gericht op het terugdringen van fosfaat en stikstof. In de planperiode willen we voor vier zuiveringen een verdere reductie van de uitstoot van die stoffen realiseren.

Drie zuiveringen – Biest-Houtakker, Soerendonk en Hapert -, liggen aan de bovenlopen met een hogere natuurwaarde, waar bovendien de zuiveringen een relatief groter aandeel hebben in de verontreiniging van het oppervlaktewater. Voor Biest-Houtakker en Soerendonk realiseren we aanvullend een “waterharmonica”. Omdat het een relatief kleinschalige aanpassing betreft, pakken we in de planperiode ook de zuivering in Haaren aan.

Verdere reductie van fosfaat en stikstof op onze grotere zuiveringen Tilburg en Eindhoven komt later aan de beurt, zodat we kunnen profiteren van eventuele technologische ontwikkelingen. Daarbij kunnen we dan ook de eventuele toekomstige opgaven en mogelijkheden voor verwijdering van zware metalen of ‘nieuwe’ stoffen (medicijnen, hormoonverstorende stoffen en ziekteverwekkers) betrekken.

We doen onderzoek naar het voorkomen en de schadelijkheid van deze stoffen in onze oppervlaktewateren. Dit kan, naast bronaanpak, leiden tot extra aanpassingen op de

rioolwaterzuiveringen of in de afvalwaterketen. Er zijn nog geen normen voor deze stoffen opgesteld.

Optimalisatie van de afvalwaterketen

Wij willen samen met gemeenten de afvalwaterketen verder optimaliseren, onder andere door gezamenlijke studies uit te voeren. Uitgangspunt hierbij is vermindering van het effect op oppervlaktewater tegen lagere kosten of vermindering van de totale vuillast bij gelijkblijvende kosten. De optimalisatiemaatregelen die hieruit voortkomen, leggen we vast in een afvalwaterakkoord.

Met gemeenten willen we onderzoeken hoe er gestuurd kan worden met vuilvrachten, rekening houdend met de interacties tussen het rioolstelsel en de rioolwaterzuiveringsinstallaties. Waar mogelijk maken we gebruik van geïntegreerde sturing van de riolering en de afvalwaterbehandeling op de zuiveringsinstallatie (*real time control*), om zo de bestaande infrastructuur optimaal te benutten.

We voeren samen met gemeenten meet- en monitoringsprogramma's uit, waarbij wij de gemeenten faciliteren bij de verwerking van de meetgegevens. De resultaten geven inzicht in de effecten van rioolwateroverstorten op de ecologische toestand van het ontvangende oppervlaktewater. Aan de hand hiervan bepalen we of en zo ja welke aanvullende maatregelen genomen moeten worden.

Wij blijven gemeenten stimuleren om vuil en schoon (regen)water te scheiden aan de bron. Dit laatste doen we door bij te dragen in de kosten van afkoppelen van regenwater van de riolering en door vroegtijdige betrokkenheid in de planvorming. Wij stellen voorwaarden aan de financiële bijdrage met het oog op de waterkwaliteit en baseren onze advisering in de planvorming op de daarvoor opgestelde beslisboom.

Inbreng in rioleringsplannen van gemeenten

Volgend uit de Nieuwe Waterwet verdwijnen de WVO-vergunningen voor gemeentelijke riooloverstorten. Het is van belang dat de gemeenten de maatregelen met betrekking tot het milieutechnisch functioneren van het rioleringsstelsel in het (verbrede) gemeentelijk rioleringsplan opnemen. Door middel van intensief overleg bij de totstandkoming van de rioleringsplannen proberen wij onze belangen met betrekking tot afvalwater, afstromend hemelwater en grondwater in het gemeentelijke beleid te verankeren.

Bron- en effectmaatregelen in het landelijk gebied

Bij de aanpak van emissies geven we hoge prioriteit aan de beken met hoge natuurwaarden en/of beken die kwetsbare natuurgebieden (door overstroming) beïnvloeden (prioritaire beken waterkwaliteit op kaart 8 in bijlage 1).

Voor het realiseren van een goede waterkwaliteit zijn we voor een groot deel afhankelijk van maatregelen door andere partijen. Dit geldt bijvoorbeeld voor zware metalen, bestrijdingsmiddelen en nutriënten uit diffuse bronnen. De wettelijke kaders van het Rijk en EU bepalen of we voor deze stoffen de doelen halen.

Maatregelen voor andere waterthema's, zoals het reguliere maai- en baggerbeheer, herinrichting van onze wateren en sanering van vervuilde waterbodems, dragen bij aan het bereiken van de doelen voor Schoon Water. In aanvulling op generiek landelijk beleid willen wij samen met de landbouw zoeken naar mogelijkheden om de belasting met fosfaat, nitraat en bestrijdingsmiddelen verder terug te brengen. We geven voorkeur aan brongerichte maatregelen. Maar ook effectgerichte maatregelen, zoals bufferstroken en helofytenfilters, kunnen effectief zijn, waarbij wij zoveel mogelijk het groenblauw stimuleringskader benutten en versterken. De maatregelen nemen we bij voorkeur in de landbouwgebieden die afwateren op kwetsbare natuur, met een relatief groot aandeel in de belasting met bepaalde stoffen (prioritaire gebieden aanpak diffuse bronnen op kaart 8 in bijlage 1). In de planperiode starten we vijf projecten waarin we dit uitwerken.

We nemen maatregelen bij voorkeur in samenhang met maatregelen voor de andere waterthema's. Als we bijvoorbeeld helofytenfilters aanleggen, doen we dat niet alleen voor Schoon Water, maar combineren dat met onder andere waterberging, verdrogingsbestrijding, waterconservering en vergroting van landschappelijke waarden.

De regeling Actief Randenbeheer loopt door tot 2013. Evaluatie zal uitmaken of de regeling na 2013 doorgaat.

Diffuse bronnen en oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit

Voor de aanpak van diffuse bronnen sluiten wij aan bij de landelijke aanpak van het Uitvoeringsprogramma Diffuse Bronnen van VROM. Daar waar nodig en zinvol leveren we aanvullend op de landelijke aanpak regionaal maatwerk, bijvoorbeeld in prioritaire beken of kwetsbare gebieden. Grondwaterbeschermingsgebieden en de wisselwerking tussen grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit krijgen daarbij nadrukkelijk aandacht. Onze aanpak stemmen we af met de provincie. Wij werken mee aan het opstellen van gebiedsdossiers voor het grondwaterkwaliteitsbeheer.

Vanaf 2010 gebruiken we geen bestrijdingsmiddelen op onze verharde terreinen en voldoen we aan het niveau zilver van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. Ook blijven we gemeenten, bedrijven en de landbouwsector stimuleren de emissie van bestrijdingsmiddelen terug te dringen.

Maatregelen in stadswater en zwemwater stimuleren

Het waterschap werkt samen met gemeenten aan het verminderen van de overlast en gezondheidsrisico's van de (vaak geïsoleerde) wateren in bebouwd gebied. In wateren die gemeenten aan ons overdragen, voeren we de herstelmaatregelen zelf uit. In wateren die in onderhoud blijven van gemeenten, dragen we via onderzoek, monitoring en advisering actief bij aan het oplossen van problemen als kroosdekken, blauwalgen en botulisme. We bouwen onze adviesrol richting gemeenten en zwemwaterbeheerders uit. Ook leveren we een bijdrage aan onderzoek naar nieuwe, effectieve maatregelen.

Tabel 7.1 Opgave voor Schoon water

		Doelstelling	Op orde of gerealiseerd	Totale opgave vanaf 2010	Opgave 2010-2015	Opgave na 2015
Verdgaande reductie P en N	aantal RWZI	6		6	4	2
Waterharmonica*	aantal RWZI	3	1	2	2	0
Effectgerichte maatregelen	aantal projecten	5		5	4 gestart 1 gereed	4
Helofytenfilters	ha	25	10	15	15	0

* gezuiverd afvalwater wordt via een moerasbos tot leven gebracht om beter aan te laten sluiten op het oppervlaktewater van de beek

Hoofdstuk 8 Schone waterbodem

8.1 Wisselende kwaliteit waterbodems

De kwaliteit van de waterbodems in ons gebied is erg wisselend. Op veel plaatsen vinden we slib met een slechte kwaliteit. Een vervuilde waterbodem levert problemen op voor andere thema's. Denk hierbij aan nalevering van vervuilende stoffen naar het oppervlaktewater en het afzetten van verontreinigd slib bij waterberging. Bij veel organisch materiaal onttrekt de waterbodem zuurstof aan het water en is de samenstelling niet gunstig voor planten en dieren die een bodem van grof zand en kiezels nodig hebben.

8.2 Geen belemmering voor andere waterthema's

Het doel voor het thema Schone waterbodem is dat de bodem geen problemen meer oplevert voor de realisatie van de andere waterthema's. We willen verdere verspreiding van verontreinigende stoffen uit de waterbodem tot een aanvaardbaar minimum terugbrengen. Ook willen we voorkomen dat we problemen afwentelen op benedenstrooms gelegen watersystemen.

Beekherstelprojecten zorgen voor herstel van natuurlijke processen. Hierdoor vindt weer een natuurlijke uitschuring van oevers en bodems plaats. Het uitgeschuurde materiaal wordt op andere plaatsen in de beek weer afgezet, waarbij de samenstelling van de waterbodem verbetert.

8.3 Aanpak waterbodems gestart

We zijn verantwoordelijk voor het onderhoudsbaggeren van onze watergangen en vanaf de inwerkingtreding van de Waterwet zijn we bevoegd gezag voor ingrepen bij verontreinigde waterbodems.

De afgelopen jaren hebben we enkele trajecten verontreinigde waterbodem aangepakt. Ook realiseerden we de slibvangen De Vleut en Klotputten, waardoor de verspreiding van de verontreinigde waterbodem vanuit De Kempen voorkómen wordt.

8.4 Saneren, beheren en accepteren

Bij Schone waterbodem kiezen we voor drie sporen:

- Wij saneren op plaatsen waar de bron van verontreiniging weg is. Daar treedt dan geen nieuwe verontreiniging op. In het stroomgebied van de Nieuwe Leij/Voorste Stroom/Essche Stroom en Zandleij worden de verontreinigde waterbodems (met name met chroom, maar plaatselijk ook met zink) actief gesaneerd.
- We beheren op die plaatsen waar de verontreiniging zo groot is en de bronnen zo omvangrijk zijn, dat het probleem niet op afzienbare termijn oplosbaar is. Doel is om verspreiding van de verontreiniging tegen te gaan. Beheren doen we vooral in het gebied Boven Dommel / Kleine Dommel, Tongelreep en Beneden Dommel gericht op cadmium en zink. Met zand- en slibvangen op de grens van het deelstroomgebied Boven Dommel voorkomen we verdere verspreiding van deze stoffen.
- We accepteren de verhoogde concentraties van nikkel in met name het stroomgebied van de Beerze en Reusel. Dit zware metaal komt namelijk van nature vrij uit de bodem.

Werk met werk maken

De opgave voor Schone waterbodem richt zich voor een belangrijk deel op verontreinigde waterbodems die het behalen van de (ecologische) waterkwaliteitsdoelen in de weg staan. In de aanpak sluiten we bij voorkeur aan bij de uitvoering van beekherstelprojecten. Op deze manier kunnen we efficiënt te werk gaan. Als er extra middelen of subsidies voor het saneren beschikbaar komen, pakken we de waterbodem eerder aan.

Bij ernstig verontreinigde waterbodems wordt de waterbodemverontreiniging weggenomen tot op het niveau dat past bij de gebiedseigen kwaliteit.

Slibvang

Om de afwenteling richting het beheergebied van Rijkswaterstaat en Waterschap Aa en Maas te voorkómen, leggen we een slibvang aan in de benedenloop van de Dommel.

Onderzoek sliblaag

We gaan onderzoeken of een nutriëntrijke en organisch belaste sliblaag direct negatieve effecten heeft op planten en dieren. Naar verwachting verstoort de sliblaag de zuurstofhuishouding en veroorzaakt zo eutrofiëring van het watersysteem. Het verwijderen van deze sliblaag, bijvoorbeeld achter een overstort of rioolwaterzuivering, is waarschijnlijk een effectieve maatregel voor de ecologie.

Overname wateren in bebouwd gebied

Ons doel is om in bebouwd gebied het onderhoud over te nemen van wateren die van belang zijn voor de wateraanvoer en -afvoer. Gemeenten kunnen deze wateren aan ons overdragen. Een van de randvoorwaarden voor deze overname is dat de afvoercapaciteit van deze wateren op orde is. Daarvoor moet eventuele baggerachterstand eerst worden weggenomen. We bieden de gemeenten tot en met 2012 aan deze wateren te baggeren en daarvoor 50% van de kosten te dragen.

Tabel 8.1 Opgave voor Schone waterbodern

		Doelstelling	Op orde of gerealiseerd	Totale opgave vanaf 2010	Opgave 2010-2015	Opgave na 2015
Saneringsprogramma	m ³	600.000	298.000	302.000	212.000	90.000
Baggeren t.b.v. overname wateren	m ³	100.000	In voorbereiding	100.000	100.000	0
Slibvangen	aantal	3	2	1	1	0

Hoofdstuk 9 Mooi water

9.1 Kansen nog onvoldoende benut

Mooi water gaat vooral over beleving, over plezier tijdens het zwemmen in, varen op, wandelen of fietsen langs het water. Mooi water is een subjectief begrip, dat ieder mens zelf bepaalt. Hoewel we al veel mooie plekjes hebben, liggen er nog tal van kansen om de aantrekkingskracht van het water verder te vergroten.

9.2 Mooi water met en voor burgers

Ons doel is om onze beken en landschappen mooi te maken, maar ook bijvoorbeeld de rioolwaterzuiveringsinstallaties en de directe omgeving ervan. We doen dit voor de burgers in ons gebied. Water wordt mooier door het bijvoorbeeld helderder te maken en stank te voorkómen. Maar ook de landschappelijke inpassing van onze plannen, afwerking van stuwen en bruggen, ruimte voor recreatief medegebruik of inpassing van kunstobjecten dragen bij aan het mooier maken van het water.

Mooi water heeft een duidelijke relatie met 'water en gezondheid'. Als water geen risico's voor de gezondheid oplevert, dan draagt dit zeker bij aan een positieve beleving van het water.

9.3 We maken water meer beleefbaar

Ons werk draagt vaak direct of indirect bij aan het mooi maken van het water en de directe omgeving. Meanderende beken worden door de burgers vaak mooier gevonden dan een rechtgetrokken beek. In het kader van recreatief medegebruik, sportvisserij en nautisch beheer (varen op de beek) hebben we maatregelen genomen zoals het openstellen van onderhoudspaden voor wandelaars en fietsers en de aanleg van kano-uitstapplaatsen. Bij de Rioolwaterzuivering Hapert (Waterpark de Groote Beerze) hebben we recreatief medegebruik en beleving mogelijk gemaakt in het moerasbos. Door informatieborden en boekjes met wandel- en fietsroutes leiden we burgers langs mooie en interessante waterplekjes in ons beheergebied. Het aantal vaarbewegingen op de grotere beken is gereguleerd, waardoor er een beter evenwicht ontstaat tussen ecologie en recreatie. We hebben een visstandbeheercommissie opgericht en duidelijke afspraken gemaakt met de sportvisserij om de visstand te verbeteren.

Ook bij onderhoud aan de watergangen houden we rekening met de beleving van water. Steeds vaker geven we cultuurhistorie een plaats in onze projecten. Niet alleen worden oude meanders in ere hersteld, maar ook vloeiveides, voordes en oude watermolens vinden hun plek in de nieuwe ontwerpen. Om de archeologische waarden zo goed mogelijk te beschermen, werken we volgens het verdrag van Malta.

9.4 Kansen verzilveren

We gaan het thema Mooi water nog meer aandacht geven bij de uitwerking van de andere waterthema's en in gebiedsprojecten. Zo kan het afkoppelen van regenwater naar het riool bijdragen aan het realiseren van meer open water en water meer zichtbaar maken in bebouwd gebied.

Samenwerken en inspireren

Om het thema Mooi water uit te werken betrekken we de omwonenden nadrukkelijk bij de planvorming. Samen werken om iets mooier te maken werkt inspirerend. Omdat ook bij gemeenten de belevingswaarde van water een grote rol speelt, biedt dit veel aanknopingspunten om de samenwerking te versterken. We investeren in het opbouwen en delen van de benodigde kennis over dit thema en zoeken naar meer waardecreatie met water.

Beleving en recreatie

Door cultuurhistorie als inspiratiebron te gebruiken in onze plannen, neemt de kwaliteit van onze inrichtingsprojecten toe en daarmee ook het draagvlak bij de burger.

Het beleefbaar maken van water is niet altijd in het belang van de natuur. Varen, fietsen, wandelen en zwemmen dragen bij aan de gezondheid van en de beleving door burgers. Er is daarom genoeg reden om water beleefbaar en toegankelijk te maken. We brengen in beeld wat op welke plek mogelijk is en zetten ons in om dat te realiseren. We stemmen daarbij nauw af met natuurbeherende instanties.

Hoofdstuk 10 Monitoring

Om de doelen volgens planning te halen, kennen we een voortdurende cyclus van plannen, uitvoeren, monitoren, evalueren en zo nodig bijstellen.

10.1 Plannings- en verantwoordingscyclus

In de begroting programmeren wij de te nemen maatregelen (en de daarvan afgeleide sturingsparameters) voor een periode van vier jaar. Ieder jaar inventariseren we de relevante ontwikkelingen en bekijken we of we de koers voor de middenlange en lange termijn moeten wijzigen. In dit kader worden monitorings- en evaluatiegegevens ingebracht zowel op maatregelen- als op effectniveau. De consequenties van de geïnventariseerde ontwikkelingen leggen we vast in de voorjaarsnota. De voorjaarsnota vormt de input voor de jaarlijks op te stellen begroting. Hierin geven we aan welke maatregelen we uitvoeren, welke middelen we inzetten en waarover (welke sturingsparameters) we rapporteren. De begroting zetten we vervolgens om in jaarlijkse operationele plannen.

De directie en het dagelijks bestuur rapporteren periodiek over de voortgang van de begroting aan respectievelijk het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur. In deze rapportages geven we aan of we de maatregelen conform de planning realiseren.

10.2 Monitoring van prestaties en effecten

De monitoring moet twee vragen beantwoorden: worden de maatregelen conform planning uitgevoerd (prestatie monitoring) én leiden deze maatregelen tot het gewenste effect (effect monitoring)?

Bij prestatie monitoring meten we de resultaten van de uitgevoerde maatregelen die essentieel zijn voor het behalen van de gestelde doelen. Hier wordt periodiek over gerapporteerd.

Effect monitoring valt uiteen in toestands monitoring en project monitoring.

Toestands monitoring is een routinematige jaarlijkse monitoring van de toestand van het grond- en oppervlaktewater. Hiervoor hebben we een integraal netwerk van meetpunten die strategisch zijn verdeeld over het beheergebied. Ook de meetpunten ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water maken hier deel van uit. De meetpunten worden ingericht en onderhouden aan de hand van een integraal meetplan dat periodiek wordt vastgesteld en jaarlijks wordt geëvalueerd en bijgesteld.

Project monitoring is een kortlopende monitoring, specifiek gericht op onderzoek of op het verkrijgen van informatie over het effect van een bepaalde maatregel, zoals de aanleg van een vistrap.

10.3 Beleidsevaluatie

We gebruiken monitoringsgegevens ook voor beleidsevaluaties. Daarbij wordt beleid beoordeeld, gewaardeerd of nabeschouwd. Bij een beleidsevaluatie kijken we in hoeverre het uitgevoerde beleid bijdraagt aan de beoogde doelstellingen en/of effecten en of dit op een zo efficiënt mogelijke wijze gebeurt. Beleidsevaluaties kunnen leiden tot aanpassing van bestaand beleid, de ontwikkeling van nieuw beleid of aanpassing in de uitvoering van beleid. Ieder jaar stellen we een overzicht op van het te evalueren en te actualiseren beleid.

Hoofdstuk 11 Financiering

De Waterschapswet waarin de modernisering waterschapsbestel is opgenomen, is op 1 januari 2008 van kracht geworden. Er is voor gekozen om de veranderingen uit deze wet op de belastingen pas per 1 januari 2009 in te laten gaan. Door de veranderingen is het belastingstelsel eenvoudiger en transparanter gemaakt.

We kennen drie vormen van heffingen; *watersysteemheffing*, *zuiveringsheffing* en *verontreinigingsheffing*. Bij de systeemheffing kijken we meer naar het belang dat mensen hebben bij het op orde brengen en houden van het watersysteem. De zuiveringsheffing is gebaseerd op het principe 'de vervuiler betaalt'. Tenslotte is er voor de directe lozingen op het oppervlaktewater een *verontreinigingsheffing*. De opbrengsten van de directe lozingen gaan naar het watersysteem.

Aandeel financiering belastingplichtigen

Voor de watersysteemheffing geldt, zoals omschreven in de Waterschapswet, dat de totale opbrengsten voor de watersysteemheffing worden opgebracht door een viertal categorieën van belastingbetalers, elk met een vastgesteld aandeel in de totale belastingopbrengsten. Deze omvang van de belastingopbrengst per categorie wordt bepaald aan de hand van de inwonersdichtheid in relatie tot de natuurwaarde (aandeel ingezetenen), waarna het resterende deel wordt verdeeld naar rato van de waarde van de onroerende zaken in het economisch verkeer (aandelen Gebouwd, Ongebouwd, Natuurterreinen). De aandelen van de verschillende categorieën staan in tabel 11.1.

Tabel 11.1 Verdeling van de belasting per categorie belastingbetaler

Categorie	percentage
Ingezetenen	35,0%
Gebouwd	56,7%
Ongebouwd	8,2%
Natuurterrein	0,1%

De ambities en doelstellingen in dit waterbeheerplan leiden voor de planperiode tot netto investeringen die staan in tabel 11.2.

Tabel 11.2 Investerings

<i>Bedragen x 1mln.</i>	2010	2011	2012	2013	2014	2015	totaal
waterketen	€ 37,9	€ 24,4	€ 13,9	€ 14,0	€ 14,0	€ 14,1	€ 118,3
watersysteem	€ 18,4	€ 19,7	€ 16,5	€ 18,0	€ 15,1	€ 15,2	€ 102,9

Bij de bepaling van de investeringen en de tarieven houden we rekening met financiële bijdragen door het Rijk en provincie aan diverse maatregelen, zoals vastgelegd in de bestuursovereenkomst met de provincie Noord-Brabant, waaronder de afspraken in het kader van het Investeringsbudget Landelijk Gebied. Als de bijdragen vanuit het Rijk en de provincie afwijken van de gegevens waarmee in dit plan is gerekend, passen we het tempo van doelrealisatie, de investeringsomvang en/of ontwikkeling van de tarieven aan.

De tarieven voor 2010 staan in tabel 11.3. In de voorjaarsnota 2010, en elk jaar daarna, actualiseren we de meerjarendoorrekening. Voor de jaren na 2010 bepalen we de tarieven elk jaar bij het vaststellen van onze begroting.

Tabel 11.3 Watersysteemheffing en zuiveringsheffing

	Categorie		2010	2011-2015
watersysteemheffing	ongebouwd	tariefstijging	2,50%	nader te bepalen
		tarief	€ 24,55	
	Natuur	tariefstijging	2,50%	
		tarief	€ 0,95	
	Gebouwd	tariefstijging	3,00%	
		tarief	€ 0,307	
ingezetenen	tariefstijging	3,00%		
	tarief (na afronding)	€ 28,30		
zuiveringsheffing		tariefstijging	2,50%	nader te bepalen
		tarief (na afronding)	€ 43,20	

Bijlage 1 Kaarten en toelichting

1. Overzichtskaart Waterschap De Dommel

Op deze kaart staan de hoofdwatergangen, onze rioolwaterzuiveringsinstallaties en de locaties van onze kantoren. De drie stroomgebiedskantoren hebben een loketfunctie voor de belanghebbenden in de drie stroomgebieden.

2. Bijzondere natuurgebieden

Op deze kaart zijn de Natura 2000-gebieden, de Topgebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) in ons beheergebied aangegeven. Topgebieden liggen geheel in de EHS. Ook Natura 2000-gebieden liggen in de EHS en overlappen grotendeels met de Topgebieden. Ook delen van onze beken zijn als Natura 2000-gebied aangemerkt. Het betreft de Reusel, Grote Beerze en Kleine Beerze.

Een groot aantal vennen in ons beheergebied is als 'kansrijk ven' aangeduid: een bijzonder ven met hoge actuele of potentiële natuurwaarden. Driekwart van deze vennen ligt in Topgebieden.

3. Totale opgave en projectgebieden 2010-2015

De kaart met de totale opgave geeft een beeld van concrete waterschapsmaatregelen voor zover we ze nu kunnen voorzien. De eindtijd per maatregel verschilt. Sommige maatregelen voeren we al uit vóór 2015. Andere maatregelen zullen we pas in 2027 of later realiseren. Maatregelen die we nog niet kennen (bijvoorbeeld verwijdering van hormoonresten) staan niet op de kaart. Dat geldt ook voor maatregelen die we verspreid over het hele beheergebied nemen en maatregelen met een meer instrumenteel karakter. Te denken valt aan onderzoeksmaatregelen, stimuleringsregelingen, handhaving, beheer en onderhoud et cetera.

Bovenop de opgave zijn de projectgebieden geprojecteerd. In die gebieden starten we in de eerste planperiode (2010-2015) projecten om alle opgaven in dat gebied zoveel mogelijk gelijktijdig en in samenhang te realiseren.

4. Normering wateroverlast

Deze kaart geeft aan waar in ons gebied afgeweken wordt van de landelijk opgestelde normen voor regionale wateroverlast. Het gaat hier alleen om overstroming vanuit regionale wateren en niet om wateroverlast door hoge grondwaterstanden of vanuit de riolering.

Basisnormen uit Nationaal Bestuursakkoord Water

Grondgebruik	Maximale overstromingsfrequentie
Natuur	Geen maximum
Grasland	1x per 10 jaar
Akkerbouw	1x per 25 jaar
Hoogwaardige land- en tuinbouw	1x per 50 jaar
Glastuinbouw	1x per 50 jaar
Bebouwd gebied	1x per 100 jaar

We hanteren de landelijke basisnormen, met uitzondering van:

1. natuurlijke beekdalen (inclusief reserveringsgebieden 2050). In deze delen van het landelijk gebied vinden sinds oudsher overstromingen plaats, vergelijkbaar met de uiterwaarden van de rivieren.
2. huidige en binnen de planperiode te realiseren waterberging
3. laaggelegen, natte gebieden zoals voormalige vennen en afgravingen.
4. In bebouwd gebied in 's-Hertogenbosch en omgeving geldt een norm van 1x per 150 jaar. Er zijn geen landelijke basisnormen voor natuur. In Noord-Brabant wordt voor de gehele EHS, inclusief de ecologische verbindingzones en exclusief de beheersgebieden, geen norm toegepast.

5. KRW-typen per beektraject

Voor al onze wateren met een opgave – zowel waterlichamen als niet-waterlichamen – hanteren we de KRW-systematiek voor het bepalen van de doelen voor Natuurlijk water (chemische en ecologische waterkwaliteit, inrichting en stroming). Daarvoor hebben we een uitbreiding en verfijning gemaakt ten opzichte van de waterlichamen. Deze kaart geeft de KRW-watertypen aan, maar op een gedetailleerder schaalniveau dan per waterlichaam (per min of meer uniform beektraject) en ook voor een aantal beken die formeel géén waterlichaam zijn.

Alle beektrajecten met een opgave zijn ingedeeld naar een referentietype, conform de landelijk voorkomende watertypen. In ons beheergebied komen de volgende typen voor:

- R3 droogvallende, langzaam stromende bovenloop op zand
- R4 permanent, langzaam stromende bovenloop op zand
- R5 langzaam stromende midden- benedenloop op zand
- R6 langzaam stromend riviertje op zand/klei
- M3 gebufferd regionaal kanaal
- M6b groot ondiep kanaal met scheepvaart
- M20 matig diep gebufferd meer

Dit kaartbeeld met typen per beektraject wordt dus niet aan de Europese Commissie gerapporteerd. Dit gebeurt wel op het schaalniveau van de waterlichamen. In het Provinciaal Waterplan zijn de typen voor alle waterlichamen opgenomen.

6. KRW-doelen per beektraject

Deze kaart geeft de KRW-doelen aan, maar op een gedetailleerder schaalniveau dan een waterlichaam (per min of meer uniform beektraject) en ook voor een aantal beken die formeel géén waterlichaam zijn. Deze kaart sluit beter aan bij de regionale verscheidenheid dan de kaart op waterlichamenniveau en geeft een concrete invulling aan de functies 'waternatuur' en 'verweven' uit het Provinciaal Waterplan.

De doelstellingen (GEP's, Goed Ecologisch Potentieel) voor kunstmatige en sterk veranderde wateren zijn door de waterbeheerders gezamenlijk binnen het Maasstroomgebied afgeleid. In ons beheergebied maken we onderscheid in drie ambitieniveau's:

- Hoog: GEP-natuur
- Midden: GEP-verweven
- Laag: GEP-landbouw

Het doel van een beek die grotendeels in de Ecologische Hoofdstructuur (GEP natuur) ligt, is hoger dan een beek in een landbouwgebied of stad. In de EHS zijn meer mogelijkheden voor bijvoorbeeld beekherstel dan in de AHS, omdat in de EHS planologisch ruimte is gereserveerd. Voor beken die met name in landbouwgebied liggen (GEP landbouw) richten we ons op de afvoerfunctie. Maar ook deze wateren zullen basale ecologische waarden moeten bezitten.

Veel wateren liggen in overwegend GHS-landbouw. Dit zijn gebieden met een gecombineerde functie voor landbouw en natuur. Per waterlichaam/waterdeel kan het accent meer op de ene of andere functie liggen. In deze gevallen is gekozen voor de doelstelling GEP-verweven.

In het Provinciaal Waterplan zijn de getalswaarden van de GEP's voor alle waterlichamen opgenomen. Hoe de verschillende GEP's eruit zien, staat in het Voorbeeldenboek ecologische doelen (Maasstroomgebied Nederland, maart 2007).

7. Vismigratie

De kaart geeft weer aan welke watergang we een vismigratiedoelstelling toekennen en welke barrières we vispasseerbaar willen maken. Jaarlijks droogvallende bovenlopen en te zure of ijzerrijke beken geven we geen vismigratiedoel. Om extra paai-, opgroei- en rustgebieden voor de grotere beken te creëren, nemen we voor een aantal uitmondingen van zijbeken een vismigratiedoel op. Verder vispasseerbaar maken is gezien andere waterschapsdoelen, zoals waterconservering t.b.v. bovenstrooms liggende Topgebieden, niet altijd wenselijk.

8. Prioritaire gebieden en beken waterkwaliteit

In de 'prioritaire beken waterkwaliteit' is verbetering van de waterkwaliteit urgent. Het gaat om beken met:

- hoge (potentiële) aquatische natuurwaarden;
- en/of beken die hoge terrestrische natuurwaarden beïnvloeden via inundatie;
- en/of Natura 2000-beektrajecten met soorten die gevoelig zijn voor een goede waterkwaliteit.

Of beken:

- die ecologisch tamelijk slecht tot middelmatig scoren;
- en waarin de waterkwaliteit de meest beperkende factor is voor het ecologische functioneren van die beken;
- en die aquatische (potentiële) natuurwaarden hebben.

In de 'prioritaire gebieden aanpak diffuse bronnen' nemen of stimuleren we maatregelen om diffuse verontreiniging van 'prioritaire beken waterkwaliteit' door de landbouw te verminderen. Dit betreft gebieden:

- die afwateren op prioritaire beken waterkwaliteit;
- met relatief hoge concentraties of vrachten aan bepaalde stoffen;
- waar de landbouw een relatief groot aandeel in heeft.

De mate waarin bepaalde stoffen waterkwaliteitsproblemen veroorzaken en het aandeel van de landbouw daarin zijn bepalend voor het type maatregel.

Bijlage 2 KRW-maatregelen van Waterschap De Dommel, voor het Stroomgebiedsbeheerplan Maas

De informatie in deze tabellen is een kopie van de aantallen maatregelen die we aan het Rijk hebben aangeleverd ten behoeve van het Stroomgebiedsbeheerplan Maas.

Op basis van de volgende uitgangspunten hebben we een selectie gemaakt van maatregelen voor het SGBP Maas:

- Alleen KRW-waterschapsmaatregelen en geen maatregelen van gemeenten of andere partijen.
- Per waterlichaam en per type maatregel het aantal dat we in de eerste planperiode willen uitvoeren, gebaseerd op een realistisch tempo en via een zo goed mogelijke inschatting van wat we in welk waterlichaam gaan doen.
- Voor herinrichting en het vispasseerbaar maken van barrières voor de periode na 2015 hetzelfde tempo van realisatie als in de planperiode 2010-2015.
- Alle maatregelen die een bijdrage leveren aan een of meer doelen van de Kaderrichtlijn Water, namelijk een goede chemische, ecologische of kwantitatieve toestand.
- Geen onzekere maatregelen.
- Geen mogelijke maatregelen die pas duidelijk zijn na onderzoek.
- Geen maatregelen die een voortzetting zijn van de praktijk die anno 2009 al gehanteerd wordt - zoals bepaalde vormen van beheer -, omdat ze geen verandering in de periode 2010-2015 betreffen.
- Eén totaalgetal met aan te pakken hectares verdroging gekoppeld aan het grondwaterlichaam.
- De categorie 'Natura 2000-maatregelen' bestaat als zodanig niet. Wel dragen diverse maatregelen bij aan de Natura 2000-doelen.
- Beperkte instrumentele maatregelen. Allerlei voorlichtings- en communicatietrajecten, wettelijke regelgeving en bijdrageregelingen staan niet in de maatregel tabel.

Samenvatting van KRW-maatregelen

Maatregeltype	aantal 2010-2015	aantal 2016-2027	eenheid	SGBP-maatregel
Diverse onderzoeken	16	0	stuks	uitvoeren onderzoek
Vispasseerbaar maken barrière	36	59	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
Waterbodemsanering	204.000	0	m ³	verwijderen vervuilde bagger (m.u.v. eutrofe bagger)
Slibvang	1	0	stuks	overige beheermaatregelen
Aanpassen Verdeelwerk	1	0	stuks	aanpassen streefpeil
Rwzi's	4	2	stuks	verminderen belasting RWZI - nutriënten
Helofytenfilters	1	0	stuks	aanleg zuiveringsmoeras
Herinrichting watergangen	95,2	200,5	Km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
Aanpak verdroging Topgebieden	6.540	13.340	ha	GGOR-maatregelen
Duurzaam onkruidbeheer	1	0	stuks	verminderen emissie gewasbescherming-/bestrijdingsmiddelen

KRW-maatregelen per waterlichaam

Op kaart 9 staan de waterlichamen met de bijbehorende stroomgebieden aangegeven. De nummers in onderstaande tabel verwijzen naar deze waterlichamen.

Waterlichaam	maatregel	Aantal 2010-2015	Aantal 2016- 2027	eenheid	SGBP-maatregel
Waterschap De Dommel					
	onderzoek waterbodem achter overstorten	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	onderzoek herkomst en maatregelen diverse voorkomende bestrijdingsmiddelen	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	onderzoek zuurstof-bevorderende maatregelen	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	uitwerking waterkwaliteitsspoor waterschap en gemeenten	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	onderzoek eutrofe sliblaag	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	onderzoek naar locatie, omvang en maatregelen m.b.t. ontoelaatbare risico's door vervuilde waterbodems	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	onderzoek Kwaliteitsbaggeren (O2)	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	onderzoek naar gevolgen waterbodemkwaliteit van voormalige lozingen	1		stuks	uitvoeren onderzoek
1 Grote Waterloop					
	herinrichting watergangen	2,6	1,1	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	onderzoek buffer Best	1		stuks	uitvoeren onderzoek
2 Beekse Waterloop					
	herinrichting watergangen	1,2	4,6	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	2	3	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
3 Midden- en Beneden Dommel					
	waterbodemsanering Dommel	79.000		m ³	verwijderen vervuilde bagger (m.u.v. eutrofe bagger)
	slibvang in Beneden Dommel, o.a. verwijderen vervuilde bagger.	1		stuks	overige beheermaatregelen
	herinrichting watergangen, incl. verwijderen vervuilde bagger Dommel-De Hogt	15,8	16,6	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	aanpassen Verdeelwerk	1		stuks	aanpassen streefpeil
	vispasseerbaar maken barrière	1		stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	OAS cluster Sint-Oedenrode	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	waterbodemonderzoek oude meanders	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	OAS cluster Eindhoven	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	rwzi Eindhoven		1	stuks	verminderen belasting RWZI - nutriënten
	waterbodemsanering	35.000		m ³	verwijderen vervuilde bagger

	Dommel door Boxtel				(m.u.v. eutrofe bagger)
4 Wateraanvoerkanaal Sint Oedenrode					
	herinrichting watergangen		14,1	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
5 Boven Dommel / Keersop / Beekloop					
	herinrichting watergangen, incl. verwijderen vervuilde bagger Loondermolen	2,5	15,5	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	4	8	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	overleg waterkwaliteit met Vlaanderen	1		stuks	overige instrumentele maatregelen
6 Run					
	herinrichting watergangen		12,1	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière		6	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
7 Groote Beerze					
	Rwzi Hapert	1		stuks	verminderen belasting RWZI - nutriënten
	herinrichting watergangen	9	20,9	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	3	3	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	OAS cluster Hapert	1		stuks	uitvoeren onderzoek
8 Kleine Beerze					
	herinrichting watergangen		5,8	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière		7	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
9 Rosep					
	herinrichting watergangen	4,5	3,9	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière		2	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
10 Groote Aa / Buulder Aa					
	Rwzi Soerendonk	1		stuks	verminderen belasting RWZI - nutriënten
	herinrichting watergangen	14,4	13,3	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	7	10	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	onderzoek waterkwaliteit Ringselven	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	overleg waterkwaliteit met Vlaanderen	1		stuks	overige instrumentele maatregelen
11 Witte Loop / Peelrijt					

	herinrichting watergangen		5,9	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
12 Kleine Dommel / Sterkselse Aa					
	herinrichting watergangen	5,5	8,2	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	3	2	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	overleg waterkwaliteit met Vlaanderen	1		stuks	overige instrumentele maatregelen
13 Broekleij					
	herinrichting watergangen	1,0	6	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
14 Nieuwe Leij / Poppelsche Leij / Roversche Leij / Voorste Stroom					
	herinrichting watergangen	4,5	10,2	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	1		stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	overleg waterkwaliteit met Vlaanderen	1		stuks	overige instrumentele maatregelen
15 Essche Stroom					
	Rwzi Haaren	1		stuks	verminderen belasting RWZI - nutriënten
	herinrichting watergangen	10,0	5,5	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	2	1	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	waterbodemsanering Essche Stroom	60.000		m ³	verwijderen vervuilde bagger (m.u.v. eutrofe bagger)
16 Beatrixkanaal					
17 Tongelreep					
	herinrichting watergangen	1,1	2,5	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	overleg waterkwaliteit met Vlaanderen	1		stuks	overige instrumentele maatregelen
18 Reusel / Raamsloop / Achterste Stroom					
	Rwzi Biest-Houtakker	1		stuks	verminderen belasting RWZI - nutriënten
	herinrichting watergangen	11,8	16,3	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	10	10	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
	zuiveringsmoeras Reusel	1		stuks	aanleg zuiveringsmoeras
19 Spruitenstroompje / Roodloop					

	herinrichting watergangen	5,2	18,3	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	vispasseerbaar maken barrière	3	7	stuks	Vispasseerbaar maken kunstwerken
20 Ekkersrijt					
	herinrichting watergangen		11	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
21 Hooidonkse Beek					
	herinrichting watergangen	3,0	3,8	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
22 Gender					
	onderzoek optimalisatie inrichting Gender	1		stuks	uitvoeren onderzoek
23 Zandleij					
	saneren Zandleij, traject de Brand, Natte Natuurparel De Brand	12.000		m ³	verwijderen vervuilde bagger (m.u.v. eutrofe bagger)
	herinrichting watergangen	1,5	4,2	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
	onderzoek zink in gebied Zandleij	1		stuks	uitvoeren onderzoek
	Rwzi Tilburg-Noord		1	stuks	verminderen belasting RWZI - nutriënten
24 Afwateringskanaal Dommel					
	waterbodemsanering Afwateringskanaal	18.000		m ³	verwijderen vervuilde bagger (m.u.v. eutrofe bagger)
	herinrichting watergangen	1,6	0,7	km	verbreden (snel) stromend water/ hermeanderen , NVO >10 m
25 Eindhovens Kanaal					
26 Beekse Bergen					
27 Wilhelminakanaal					
28 Grondwaterlichaam Zand Maas					
	aanpak verdroging Natte Natuurparels / Topgebieden	6.540	13.340	ha	GGOR-maatregelen
	duurzaam onkruidbeheer	1		stuks	verminderen emissie gewasbescherming-/bestrijdingsmiddelen

Bijlage 3 Uitgangspunten voor operationeel grondwaterbeheer

Inleiding

Met de inwerkingtreding van de waterwet zijn we bevoegd gezag voor het grondwaterbeheer. De bevoegdheid bestaat onder andere uit vergunningverlening voor grondwateronttrekkingen voor bronbemalingen, bodem- en grondwatersaneringen, beregening en overige onttrekkingen tot 150.000 m³ per jaar.

De provincie blijft bevoegd gezag voor grondwateronttrekkingen voor de openbare drinkwatervoorziening, bodemenergiesystemen en industriële onttrekkingen groter dan 150.000 m³.

We continueren vooralsnog het provinciale beleid. Wel zullen we in het begin van de planperiode starten met een heroverweging op onderdelen van het bestaand beleid. Dit betreft in ieder geval de afstemming tussen grond- en oppervlaktewaterbeleid. Bij de uitwerking van de vernieuwing van het operationele grondwaterbeheer betrekken we de belangengroeperingen.

Uitgangspunten

In ons beleid en bij vergunningverlening richten we ons op de volgende uitgangspunten:

- Grondwater wordt gebruikt voor menselijke consumptie. Voor laagwaardige toepassingen worden alternatieven ingezet.
- Het diepe grondwater (dieper dan 80 meter) wordt extra beschermd, door geen uitbreiding toe te staan en de bestaande laagwaardige diepe onttrekkingen te beëindigen.
- Nieuwe kleine onttrekkingen (minder dan 10 m³ per uur), dieper dan 30 meter worden niet toegestaan. Bij vervanging van bestaande onttrekkingen dieper dan 30 meter mag de nieuwe onttrekking niet dieper zijn dan 30 meter, zoals in de voorschriften van de vergunning is opgenomen.
- De beschermde gebieden waterhuishouding en attentiezones worden strikt beschermd.

In onze keur nemen we regelgeving op ten aanzien van vergunningplicht, registratieplicht, algemene regels en meldingsplicht.

Industriële onttrekkingen

Bij de vraag naar grondwateronttrekkingen door toenemende bedrijvigheid vragen we de bedrijven zo veel mogelijk alternatieven in te zetten, zoals de inzet van oppervlaktewater of hergebruik van afvalwater.

In stedelijk gebied met wateroverlast kunnen we een uitzondering maken op het principe dat grondwater wordt gebruikt voor menselijke consumptie. Hier kunnen we onttrekkingen wel toestaan voor andere doeleinden dan menselijke consumptie. In elk geval streven we hier naar een nuttig gebruik van het onttrokken grondwater. De benodigde drooglegging in de stad is goed verenigbaar met waterwinning. Om een verspreiding van bodem- en grondwaterverontreinigingen te voorkomen is een toename van de onttrekkingen dieper dan 80 meter ongewenst.

Door de vermindering van de onttrekkingen door waterleidingbedrijven en industrie ontstaat ruimte voor nieuwe onttrekkingen en uitbreiding van bestaande onttrekkingen binnen stedelijk gebied. Om een beheerste ontwikkeling te garanderen is provinciebreed een grens aan de mogelijk optredende groei gesteld. Deze grens werken we onder de regie van de provincie samen met de andere waterschappen regionaal uit. Groeit de omvang van de onttrekkingen tot boven de grens, dan trekken we de reservecapaciteit in en stellen waterschappen en provincie gezamenlijk een uitwerkingsplan vast. Hierin geven we de oorzaken van de opgetreden groei, de prognose voor de toekomstige waterbehoefte en de inzet van alternatieven aan.

Voor grote industriële onttrekkingen van meer dan 150.000 m³ per jaar is de provincie bevoegd gezag. Voor kleinere industriële onttrekkingen zijn wij met de inwerkingtreding van de waterwet bevoegd gezag. Om een uitvoerbaar en handhaafbare situatie te behouden voor aanvragen tot 150.000 m³ en meer dan 150.000 m³ per jaar stemmen we samen met de andere waterschappen en de provincie onderling af.

Berekening

In beginsel verlenen we geen nieuwe vergunningen voor berekening. Bedrijven zullen bij het opstellen van bedrijfsplannen uit moeten gaan van de bestaande situatie en het al dan niet beschikbaar zijn van een bestaande vergunning.

We stimuleren vermindering van het gebruik van grondwater voor berekening via projecten en afspraken met de sector. Indien een besparing wordt bereikt binnen het bestaande gebruik, achten we een verruiming van de onttrekkingen voor (nieuwe) kapitaalintensieve teelten mogelijk.

Bronbemalingen, permanente bemalingen, bodem- en grondwatersanering en beheersbemalingen

Bij bronbemalingen, permanente bemalingen, bodem- en grondwatersanering en beheersbemalingen richten we ons beleid op minimalisatie van de grondwateronttrekking door aangepaste bouwtechnieken en retourbemaling en nemen dit op in de vergunningen. We verlenen geen nieuwe vergunningen voor permanente verlagingen voor het drooghouden van gebouwen en werken. Bestaande vergunningen in dit kader zullen we beëindigen. Indien beëindiging niet mogelijk is dient het onttrokken water teruggebracht te worden in de bodem.

Natuurbeleid en Kaderrichtlijn Water

Waar grondwateronttrekkingen moeten worden verminderd om de gestelde doelen in de Topgebieden te bereiken, dan geldt dat in principe voor alle categorieën grondwateronttrekkingen in dat gebied. Mede op basis van de beschikbare alternatieven bepalen we vervolgens per onttrekking of per onttrekkingscategorie de omvang van de vermindering. Ook bepalen we de termijn waarbinnen deze vermindering moet plaatsvinden. We stellen dit samen met de provincie in een gebiedsplan vast.

Bij vergunningverlening op grond van de Waterwet houden we rekening met natuurdoelstellingen van Natura 2000 en de vergunningverlening in het kader van de Natuurbeschermingswet. Ook houden we rekening met de zuiveringsinspanning voor grondwater voor menselijke consumptie in het kader van de Kaderrichtlijn Water. In de vergunning voor onttrekkingen ten behoeve van menselijke consumptie nemen we de monitoring door het bedrijf op.

Als de provincie winningen voor menselijke consumptie onder de werkingssfeer van de Provinciale Milieuvordering brengt, stemmen we met provincie en andere waterschappen af hoe we omgaan met benodigde beschermingsmaatregelen.

Begrippenlijst

afvalwaterketen	Deel van de waterketen dat zich richt op de behandeling van (afval)water na gebruik, bestaande uit de schakels: inzameling, transport en zuivering.
Agrarische Hoofdstructuur (AHS)	Door de Provincie Noord-Brabant vastgestelde gebieden waarin het beleid is gericht op instandhouding en ontwikkeling van land- en tuinbouw.
basisinspanning	Minimale eisen die aan rioolstelsels worden gesteld om de verontreiniging van het oppervlaktewater te beperken.
bestuursovereenkomst met provincie	Overeenkomst tussen de Provincie Noord-Brabant en de Noord-Brabantse waterschappen over resultaten en financiering met als doel een versnelling van de uitvoering van de waterthema's in Noord-Brabant te realiseren, alsmede de revitalisering van het landelijk gebied in zijn totaliteit.
blauwalg	Biologische verontreiniging van vooral stilstaand oppervlaktewater door kleine plantjes die huidirritatie en darmklachten kunnen veroorzaken. Blauwalgenbloei kan ontstaan door de aanwezigheid van te veel voedingsstoffen in het water.
bodemenergiesystemen	Systemen waarbij door middel van het onttrekken en infiltreren van grondwater energie in de bodem wordt opgeslagen of aan de bodem wordt onttrokken.
botulisme	Vergiftiging door botuline (afkomstig van dode dieren in het water) waaraan vooral watervogels en vissen sterven.
diffuse bronnen	Over een gebied verspreide lozingen van stoffen, die niet op een specifiek punt in het milieu komen en die via de bodem het grond- en/of oppervlaktewater bereiken.
doelsoort	Herkenbare planten- of diersoort die, als ambassadeur voor de (mogelijke) aanwezigheid van andere soorten, model staat voor een bepaalde kwaliteit van de omgeving.
Ecologische Hoofdstructuur (EHS)	Door de provincie en Rijk begrensde netwerk van bestaande natuurgebieden, nieuw aan te leggen natuur en ecologische verbindingszones.
Ecologische Verbindingszone (EVZ)	Verbinding tussen bestaande en nieuw te ontwikkelen natuurgebieden die uitwisseling en voortplanting van dieren en planten tussen natuurgebieden mogelijk maakt. De ecologische verbindingszones (EVZ) maken onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur.
emissie	Uitstoot van stoffen naar water, bodem of lucht
eutrofiëring	Verhoging van de voedselrijkdom van water als gevolg van belasting met fosfor- en stikstofverbindingen. Eutrofiëring van oppervlaktewater kan leiden tot algenbloei, zuurstofloosheid en vissterfte.
Flora- en Faunawet	Wet die de bescherming van in het wild voorkomende planten- en diersoorten regelt en Europese richtlijnen voor de bescherming van soorten bevat (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn).
generiek landelijk beleid	Algemeen geldend beleid van de rijksoverheid.
gestuurde waterberging	Bij hoge afvoeren van beken en rivieren bergen van water door middel van actief menselijk ingrijpen om wateroverlast in benedenstreams gelegen gebieden te voorkomen of te verminderen.
GGOR	Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime. Situatie waarbij grond- en oppervlaktewaterstanden en grondwaterstroming is afgestemd op de eisen van het overheersende grondgebruik en in de praktijk realiseerbaar is.
groenblauwe dooradering	Netwerk van groene lijnelementen (zoals heggen, bomenrijen en bermen) en watergebonden lijnelementen (oever, beekjes en sloten etc.) in het landschap.
Groene Hoofdstructuur (GHS)	Door de provincie Noord-Brabant vastgestelde structuur van landbouw- en natuurgebieden waar het behoud van natuurwaarden hoge prioriteit heeft.
habitat	Leefgebied van een planten- of diersoort.
helofytenfilter	Zuiveringsmoeras. Helofyten zijn moerasplanten zoals riet en lisdodde waarvan de wortels een prima leefmilieu creëren voor bacteriën die afvalstoffen uit het water zuiveren.
hydromorfologie	Eigenschappen van water en de vorm van bodem en oever, zoals de bereikbaarheid voor vissen, waterstand, stroomsnelheid, afvoerpatroon, dwarsprofiel en oever. Hydromorfologie is één van de onderdelen die in het kader van de Kaderrichtlijn Water in beeld en op orde moet worden gebracht.

instrumentarium	Middelen die de overheid kan inzetten om doelen te realiseren, te onderscheiden in juridisch (wetten & regels), financieel (subsidies & belastingen) en sociaal (voorlichting & communicatie).
Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)	Bundeling van verschillende rijksbudgetten bedoeld voor inrichting en beheer van landelijke gebieden. Het Rijk heeft met elke provincie in een bestuursovereenkomst afspraken gemaakt over de besteding van het budget voor de periode van zeven jaar.
Kaderrichtlijn Water (KRW)	Europese richtlijn, die bedoeld is om de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater in Europa op goed niveau te krijgen en te houden.
keur	Regels met verboden en verplichtingen op en langs waterlopen voor iedereen die woont of werkt binnen het gebied van Waterschap De Dommel
klimaatscenario's	Beelden van mogelijk toekomstig klimaat, die aangeven in welke mate temperatuur, neerslag, wind, enzovoorts gemiddeld kunnen veranderen bij een wereldwijde klimaatverandering.
kroosdek	Drijvende aaneengesloten laag van kleine groene waterplantjes (kroos), die veroorzaakt wordt door te veel voedingsstoffen in het water. Een kroosdek is slecht voor de waterkwaliteit; het zuurstof verdwijnt uit het water en het waterleven sterft.
LOP-stuwen	Stuwten in kleine watergangen die vaak door de agrarisch ondernemers zelf bediend worden, in het kader van een Landbouw-OntwikkelingsPlan (LOP).
meestromende waterberging	Situatie waarbij water op het land wordt geborgen, zonder dat hierbij sprake is van menselijk ingrijpen, zoals bijvoorbeeld het functioneren van de uitwaarden langs de grote rivieren.
milleniumontwikkelingsdoelen	Doelstellingen uit de Milleniumverklaring uit 2000 die door een groot aantal landen over de hele wereld is ondertekend, gericht op de armoedebestrijding (Millennium Development Goals).
nadeelcompensatie	Regeling die belanghebbenden de mogelijkheid biedt compensatie te claimen voor onevenredige schade door ingebruikname van waterbergingsgebieden of door uitstraling van waterstandsverhogingen in Topgebieden.
natschaderegeling	Regeling waarbij voorafgaand aan ingebruikname van waterbergingsgebieden of maatregelen die uitstraling van waterstandsverhogingen in Topgebieden veroorzaken, afspraken worden gemaakt met belanghebbenden over compensatie van onevenredige schade.
Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)	Akkoord gesloten tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen met als doel om in de periode tot 2015 het watersysteem in Nederland op orde te krijgen en daarna op orde te houden. Het gaat daarbij om het aanpakken van de gevolgen van de zeespiegelstijging, bodemdaling en een veranderend klimaat.
nationaal waterplan	Plan van het Rijk waarin het landelijke waterbeleid is opgenomen (voorheen Nota waterhuishouding). Het plan bevat, naast een langetermijnvisie en een streefbeeld voor 2040, een concreet uitvoeringsprogramma voor 2010-2015. Het plan is kaderstellend voor het Provinciale Waterplan en het Waterbeheerplan.
natte natuurparels	Belangrijke, waardevolle, waterafhankelijke natuurgebieden in Noord-Brabant, waarvan delen verdroogd zijn. De Natte natuurparels zijn aangewezen als Topgebieden.
natte natuurzone	Zone die als een ecologische verbindingzone (EVZ) langs waterlopen wordt ingericht (gemiddeld 25 meter breed), en ook wordt toegepast bij waterlopen die niet als EVZ zijn aangeduid, maar wel een soortgelijk streefbeeld hebben voor de inrichting in het kader van de Kaderrichtlijn Water.
Natura 2000	Europees netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie, gericht op behoud en herstel van gebieden en soorten.
natuurdoelen	In het natuurbeleid geformuleerd doel voor het vóórkomen van bepaalde planten en dieren in een gebied en de eisen die deze soorten aan dat gebied stellen.
natuurwaarden	Aanduidingen voor waardevolle aspecten van een bepaald gebied, zoals natuurschoon, schoon water en het aanwezig zijn van bepaalde planten- of diersoorten.
onderhoudsbaggeren	Wegnemen van overtollig slib van de waterbodem met als doel de watergang op diepte te brengen.
onttrekingsverbod	Verbod op het onttrekken van oppervlaktewater voor (delen van) het beheergebied dat wordt ingesteld in tijden van hoge temperaturen en weinig neerslag.

peilgestuurde drainage	Drainagesysteem waarmee een agrarisch ondernemer de (grond)waterstand op landbouwgronden beter kan regelen. Alleen wanneer het nodig is, kan tijdelijk een laag peil worden ingesteld. De rest van het jaar kan het grondwaterpeil hoger worden gehouden.
prioritaire gebieden waterkwaliteit	Gebieden met kwetsbare natuur waar de landbouw een relatief groot aandeel heeft in de diffuse belasting van het oppervlaktewater met fosfaat en stikstof. In deze gebieden wil het waterschap maatregelen nemen of stimuleren om de diffuse verontreiniging vanuit de landbouw te verminderen.
provinciaal waterplan	Plan waarin de provincie haar waterbeleid beschrijft (voorheen Waterhuishoudingsplan). Het plan bevat zowel het strategische beleidskader voor het integrale waterbeleid en –beheer van de inliggende waterschappen, als het beheerplan voor een aantal onderdelen van grondwater.
provinciale structuurvisies	Documenten waarin de provincie de uitgangspunten van het ruimtelijk beleid op de langere termijn beschrijft en aangeeft hoe en wanneer zij dat beleid wil uitvoeren. Het streekplan is daarmee komen te vervallen. De structuurvisies dienen o.a. als uitgangspunt voor de gemeentelijke bestemmingsplannen.
real time control	Slimme sturing van riolering en afvalwaterbehandeling op de afvalwaterzuiveringsinstallatie op basis van directe metingen met als doel de belasting van het oppervlaktewater tot een minimum te beperken.
reconstructie zandgronden	Proces in het kader van de Reconstructiewet om het buitengebied op de zandgronden economisch vitaal, groen en leefbaar te houden, in eerste instantie gericht op (intensieve) veehouderij, en later verbreed met verbetering van de kwaliteit van natuur, landbouw, landschap, milieu en water.
reconstructiepartners	Partijen die deelnemen aan de reconstructie zandgronden. In de reconstructiecommissies zijn onder andere vertegenwoordigd: landbouwsector, natuur- en terreinbeherende organisaties, de recreatiesector, provincie, waterschappen en gemeenten.
regeling actief randenbeheer	Regeling voor agrarisch ondernemers die willen meewerken aan schoner oppervlaktewater en meer biodiversiteit in het Brabantse buitengebied. Voor het aanleggen van bufferstroken tussen sloten en teeltgewassen krijgen de ondernemers een vergoeding.
robuust watersysteem	Watersysteem dat tegen een stootje kan. Er hoeft niet te worden ingegrepen of bijgestuurd om overlast te voorkomen als het natter of droger wordt of het water met belast wordt met vervuilende stoffen. Het watersysteem regelt zich door een natuurlijke inrichting en beheer.
ROR (Europese Richtlijn Overstromingsrisico's)	Richtlijn die EU-lidstaten verplicht tot informatie-inwinning, overleg en planvorming voor nationaal en grensoverschrijdend beheer van overstromingsrisico's om de samenwerking op het gebied van overstromingen te versterken om zo ook op lange termijn het risico van overstromingen te kunnen beheersen.
slibvang	Verbreed en uitgediept deel van de waterbodem waar slibdeeltjes die door het water worden meegevoerd, bezinken door de afname van de stroomsnelheid. De zware metalen die aan de slibdeeltjes vastzitten worden zo ook opgevangen, waardoor de waterkwaliteit in de beek stroomafwaarts verbetert.
Strategische Nota	Nota met het strategisch beleid van Waterschap De Dommel om de periode tussen het tweede en derde waterbeheerplan (2006-2009) te overbruggen.
Stroomgebiedsbeheerplan (SGBP)	Plan in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water met doelen en maatregelen voor een goede kwaliteit van grond- en oppervlaktewater in het gehele stroomgebied.
sturingsparameters	Meetbaar resultaat dat door het uitvoeren van maatregelen wordt beïnvloed, zoals de oppervlakte van een waterbergingsgebied, het aantal kilometers beekherstel of het aantal vistrappen. Het geeft het verloop van de uitvoering aan op grond waarvan besloten kan worden om op dezelfde weg door te gaan of op een andere manier te gaan werken.
Taskforce verdroging	Landelijke commissie met als opdracht om de bestrijding van de verdroging van natuurgebieden in Nederland een nieuwe impuls te geven. In 2006 bracht de Taskforce advies uit, o.a. om de aanpak te concentreren op de Topgebieden van de Nederlandse natte natuur.
Topgebied	Belangrijk natuurgebied waar verdroging met voorrang moet worden aangepakt.
uitlopende bouwmaterialen	Materialen die langzaam in water oplossen, zoals koper, zink en lood. In dakgoten, regenpijpen, leidingen, lantaarnpalen, vangrails etc. kunnen deze materialen tot vervuiling van water en bodem leiden.
Verdrag van Malta	Europees verdrag, ook wel Conventie van Valletta genoemd, waarin de bescherming van archeologische monumenten is geregeld. Uitgangspunt is dat het archeologische erfgoed al voordat het tot monument is verklaard, integrale bescherming nodig heeft en krijgt.

vuillast	Hoeveelheid geproduceerd vuil en afval per hoofd van de bevolking.
vuilvracht	Hoeveelheid verontreinigde stof of zuurstofbindende stoffen die per tijdseenheid geloosd wordt.
waterakkoord MLNBK	MLNBK staat voor Noord-Brabantse en Midden-Limburgse kanalen. Het akkoord bevat afspraken tussen waterschappen, Rijkswaterstaat en gemeenten over het totaal van wateraanvoer en -verdeling in deze kanalen.
waterbeheer	Totaal aan activiteiten die tot doel heeft om de hoeveelheid en kwaliteit van water zo goed mogelijk te beheren. Het waterbeheer bestaat uit de waterketen (drinkwatervoorziening, riolering en de (afval)waterzuivering) en het watersysteem (oppervlakte- en grondwater). Verantwoordelijke overheden zijn Rijkswaterstaat, waterschappen, gemeenten en provincies.
waterconservering	Vasthouden van gebiedseigen water met als doel verdroging van natuurgebieden en droogteschade in de landbouw in droge perioden zoveel te beperken.
waterharmonica	Moerassysteem dat het effluent van een rioolwaterzuivering biologisch 'tot leven' brengt en zo de negatieve effecten op het ontvangende oppervlaktewater zo veel mogelijk beperkt.
waterketen	Alle activiteiten en objecten in het proces van de winning van leidingwater uit grond- en oppervlaktewater, de distributie, het gebruik, de zuivering en de lozing ervan op oppervlaktewater.
waterlichaam	Begrensde eenheid van oppervlaktewater met een aanzienlijke omvang (zoals rivieren, kanalen, beken, plassen of delen daarvan) en grondwater ten behoeve van rapportage aan de Europese Commissie in het kader van de Kaderrichtlijn Water.
watersysteem	Samenhangend geheel van grond- en oppervlaktewater, inclusief waterbodem, oevers, infrastructuur, planten en dieren.
watertoets	Proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het instrument waarmee in overleg tussen waterbeheerders en voor de ruimtelijke plannen verantwoordelijke derden uiteenlopende wateraspecten (watertekort, wateroverlast, waterkwaliteit en veiligheid (en bodemdaling) vroegtijdig en op een goede manier kunnen worden ingebracht in ruimtelijke plannen.
Waterwet	Wet die december 2009 in werking is getreden en alle bestaande wetten op het gebied van water vervangt. Het aantal regels wordt teruggedrongen en taken en verantwoordelijkheden van de betrokken overheden worden beter op elkaar afgestemd.

Colofon

Dit Waterbeheerplan 2010-2015 'Krachtig Water' is een uitgave van Waterschap De Dommel.

Samenstelling en redactie: Waterschap De Dommel

Ontwerp en vormgeving: Imagro

Kaarten: Waterschap De Dommel

Fotografie: Waterschap De Dommel, Fotografie Beeldveld, Imagro

Drukwerk: Drukkerij Tielen

Voor meer informatie kunt u terecht op de website van Waterschap De Dommel en/of contact op te nemen met de procesmanager 'inrichten en uitvoeren communicatie & relatiebeheer'.

Waterschap De Dommel

Boscheweg 56

Postbus 10.001

5280 DA BOXTEL

telefoon: 0411-618618

fax: 0411-618688

e-mail: info@dommel.nl

internet: www.dommel.nl

Boxtel, december 2009